

VILNIAUS UNIVERSITETAS
MEDICINOS FAKULTETAS

Medicina

Sveikatos mokslų instituto Visuomenės sveikatos katedra

Daiva Jakubowska, 6 kursas, 4 grupė

VIENTISŲJŲ STUDIJŲ MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**Psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčių asmenų artimųjų
požiūrio į Lietuvoje vykstančią institucinės globos pertvarką tyrimas**

**The Assessment of Attitudes of Relatives of Persons with Psychosocial
Disabilities Towards the Ongoing Deinstitutionalization Process in Lithuania**

Darbo vadovas

Doc. Dr. Donatas Austys

Katedros ar klinikos vadovas

Prof. Dr. Rimantas Stukas

Vilnius, 2025

Studento elektroninio pašto adresas daiva.jakubowska@mf.stud.vu.lt

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	5
1. ĮVADAS	7
2. LITERATŪROS APŽVALGA	9
2.1. Paslaugų trūkumai psichosocialinę negalią turintiems asmenims	9
2.1.1. Paslaugų prieinamumo problema.....	9
2.1.2. Socialinis gyvenimas ir įgūdžių ugdymas.....	10
2.2. Paslaugų trūkumas artimiesiems, gyvenantiems su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis	12
2.2.1. Psichologinė pagalba.....	12
2.2.2. Poilsio trūkumas	13
2.2.3. Finansiniai sunkumai.....	13
2.3. Artimųjų, gyvenančių su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis, lūkesčiai susiję su perėjimu nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų	14
2.4. Artimųjų, gyvenančių su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis, baimės susijusios su perėjimu nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų	15
3. TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI	17
3.1. Tyrimo imtis	17
3.2. Tyrimo instrumentas.....	17
3.3. Duomenų analizė	17
4. REZULTATAI	18
4.1. Tiriamųjų charakteristika	18
4.2. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jų neįgaliems artimiesiems.	20
4.3. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jiems patiems.....	33
4.4. Artimųjų lūkesčiai, susiję su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.	42
4.5. Artimųjų baimės, susijusios su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.....	49
5. REZULTATŲ APTARIMAS	55
5.1. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jų neįgaliems artimiesiems.	55
5.2. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jiems patiems.....	56
5.3. Artimųjų lūkesčiai, susiję su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.	58
5.4. Artimųjų baimės, susijusios su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.....	58
5.5. Tyrimo ribotumai	59
6. IŠVADOS	60
7. REKOMENDACIJOS	61
LITERATŪRA	62
PRIEDAI	64

SANTRAUKA

Darbo aktualumas. Institucinės globos pertvarka Lietuvoje tiesiogiai veikia psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčius asmenis ir jų artimuosius. Jų poreikių ir požiūrio į vykstančią pertvarką įvertinimas yra būtinas siekiant užtikrinti, kad pertvarka būtų paremta realiais bendruomenės lūkesčiais ir patenkintų visų poreikius. Kadangi tokių tyrimų Lietuvoje trūksta, šio tyrimo **tikslas** – įvertinti artimųjų, gyvenančių su psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčiais asmenimis, požiūrį į savo ir neįgaliųjų poreikius bei vykstančią institucinės globos pertvarką.

Tyrimo uždaviniai: atsižvelgiant į demografinius ir socialinius veiksnius, įvertinti psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčių asmenų artimųjų nuomonę apie tai: 1) kokių paslaugų trūksta neįgaliesiems, 2) kokių paslaugų trūksta neįgaliųjų artimiesiems; įvertinti artimųjų lūkesčius (3) ir baimes (4), susijusias su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.

Darbo metodika. 2016 m. apklaustas 325 su negalia turinčiais asmenimis gyvenantis artimasis, 2019 m. – 367, 2022 m. – 324. Taikant Chi kvadrato testą, pagal socialinius ir demografinius veiksnius įvertintas tyrimo dalyvių pasiskirstymas atsakant į atviro tipo klausimus apie paslaugų poreikį ir lūkesčius bei baimes dėl vykstančio pertvarkos proceso.

Rezultatai. 1) Sveikatos priežiūros paslaugų stokos nuo 2016 m. iki 2022 m. sumažėjimas buvo skirtingas tarp miesto ir kaimo gyventojų (atitinkamai 43,9% prieš 33,7% ir 38,5% prieš 11,5%, $p=0,010$). Transporto paslaugų trūkumas kaimuose 2016 m. siekė 90%, o 2022 m. jau tik 10%, o tarp miesto grupės liko stabilus (apie 31%, $p=0,027$). Užimtumo paslaugų trūkumas nuo 2019 iki 2022 m. mažėjo tarp artimųjų, slaugančių lengvesnę negalią turinčius asmenis, o didėjo tarp prižiūrinių sunkią negalią turinčius (atitinkamai nuo 73,% iki 26,5% ir nuo 37% iki 63%, $p=0,042$). Nustatyta, kad ilgainiui mažėjo vaikus prižiūrinių artimųjų įvardijamas sveikatos priežiūros, užimtumo ir individualizuotų paslaugų trūkumas, o išliko pastovus ar net augo tarp slaugančių suaugusius. 2) Socialinės paramos stoką 2022 m. įvardijo 24,1% miesto gyventojų, kai kaime – tik 8,1%. Transporto paslaugų prieinamumas kaime pagerėjo (nuo 69,2% trūkumo 2016 m. iki 0% 2022 m.), tačiau mieste problema išliko (50%). Nustatyta, kad slaugantys suaugusius dažniau patiria informacijos, socialinės paramos ir pagalbos globojant neįgalųjį trūkumą. 3) Mažas pajamas gaunančių respondentų teigiami lūkesčiai krito nuo 59,5% iki 9,5%, vaikų globėjų – nuo 73% iki 0%. Taip pat visiškai išnyko artimųjų, prižiūrinių neįgalius vaikus, tikėjimas pozityviu visuomenės požiūriu į juos ir jų šeimą (nuo 100% iki 0%). Kokybiškų paslaugų lūkestis tarp slaugančių asmenis su neurologinė negalia sumažėjo nuo 85,7% iki 0%. 4) Nerimas dėl paslaugų trūkumo dėl vykstančio pertvarkos proceso 2016 ir 2022 m. buvo dažnesnis tarp vyresnių respondentų (37,5% ir 50%), o 2019 m. – tarp jaunesnių (71,4%). Neįgaliųjų saugumo

neužtikrinimo baimę 2016 m. dažniau įvardijo aukštesnį išsilavinimą turintys (100%), tačiau 2022 m. šios baimės niekas nenurodė. Informacijos stokos baimė 2019 m. dominavo tarp globojančių asmenis su lengva negalia (100%), o 2022 m. – tarp tų, kurie prižiūri sunkiai neįgalius artimuosius (100%).

Išvados. Respondentai dažniausiai įvardina sveikatos priežiūros, užimtumo, individualizuotų ir transporto paslaugų trūkumą jų neįgaliems artimiesiems, o sau – socialinės paramos, pagalbos globojant neįgalųjį bei medicininių paslaugų stoką. Jų poreikis mažėjo tarp jaunesnių, kaime gyvenančių, žemesnį išsilavinimą, mažesnes pajamas turinčių respondentų, globojančių vaikus ar lengvesnę negalią turinčius, o didėjo tarp tiriamųjų, prižiūrinčių suaugusius ir sunkią negalią turinčius asmenis. Artimųjų įvardijami teigiami lūkesčiai susiję su pertvarka mažėjo tarp mažas pajamas turinčių respondentų ir globojančių vaikus. Artimieji dažnai bijo dėl paslaugų trūkumo, nepakankamos informacijos sklaidos ir neužtikrinto neįgaliųjų saugumo vykdant institucinės globos pertvarką, ypač vyresnieji tiriamieji ir prižiūrintys asmenis su sunkia negalia.

Raktiniai žodžiai. Neįgaliųjų artimieji, institucinės globos pertvarka, poreikiai, lūkesčiai, baimės.

SUMMARY

Relevance of the Thesis. The transformation of institutional care in Lithuania directly affects people with psychosocial disabilities and their relatives. To ensure this reform meets real community needs, it is crucial to assess their attitudes and expectations. Due to the lack of such studies in Lithuania, **the aim of this study** was to evaluate relatives' perspectives on their own and their disabled family members' needs, as well as their expectations and fears regarding deinstitutionalization.

Objectives. Based on demographic and social factors, the study aimed to assess relatives' views on: (1) the services lacking for people with psychosocial disabilities, (2) services lacking for relatives, (3) expectations, and (4) fears related to the ongoing transformation of institutional care.

Methodology. Surveys were conducted among relatives living with persons with psychosocial disabilities: 325 in 2016, 367 in 2019, and 324 in 2022. A Chi-square test was used to analyze the relationship between socio-demographic variables and participants' responses to open-ended questions on service needs, expectations, and fears.

Results. 1) Between 2016 and 2022, the perceived lack of healthcare services declined more in rural areas (from 38% to 11.5%) than in urban areas (43% to 33.7%). Transport service shortages in rural areas dropped from 90% to 10%, while in cities it remained stable (~31%). Employment service needs decreased among those caring for people with mild disabilities (73.5% to 26.5%) but increased among those caring for severely disabled individuals (37% to 63%). Those caring for children saw reduced shortages in health, employment, and personalized services, while caregivers of adults saw little or no improvement. 2) In 2022, 24.1% of urban respondents reported a lack of social support, compared to 8.1% in rural areas. Transport services became more accessible in rural regions (shortage dropped from 69.2% to 0%), but urban shortages persisted (50%). Lower-income respondents identified fewer service shortages, while higher-income respondents reported more. Caregivers of adults reported greater shortages of information, social support, and caregiving assistance. 3) Positive expectations about the transformation declined among low-income respondents (from 59.5% to 9.5%) and child caregivers (from 73% to 0%). Expectations of positive societal attitudes and high-quality services among caregivers of children with neurological disabilities also vanished (from 100% and 85.7% to 0%). 4) Fears related to service shortages were common among older respondents in 2016 and 2022 (37.5% and 50%) and younger respondents in 2019 (71.4%). In 2016, 100% of respondents with higher education feared for the security of people with disabilities, but this fear was not expressed in 2022. Fear of poor information dissemination was high in 2019 among caregivers of people with mild disabilities (100%) and in 2022 among those caring for severely disabled relatives (100%).

Conclusions. Relatives most often reported a lack of healthcare, employment, respite care, personalized, and transport services for their disabled family members, and a lack of social support, caregiving help, and medical services for themselves. Service needs decreased among younger, rural, lower-income and less-educated respondents caring for children or individuals with mild disabilities. However, they increased among caregivers of adults and those with severe disabilities. Positive expectations regarding institutional care reform declined significantly among low-income and child caregivers. Common fears included insufficient services, poor communication, and safety concerns, especially among older respondents and those caring for severely disabled individuals.

Keywords. Relatives of people with disabilities, transformation of institutional care, needs, expectations, fears.

1. ĮVADAS

Institucinės globos pertvarka – tai procesas, kuriuo siekiama mažinti socialinių institucijų reikšmę ir pakeisti jas alternatyviomis, daugiau individualizuotomis ir bendruomeninėmis paslaugomis. Taip siekiama užtikrinti žmonių su negalia ar kitomis socialinėmis problemomis orumą, nepriklausomybę ir socialinę integraciją. Institucinės globos pertvarka vykdoma pasaulyje jau nuo 20-ojo amžiaus pradžios, o Lietuvoje – nuo 2014 metų (1).

Institucinės globos pertvarka gali turėti neigiamų pasekmių, jei paslaugos bendruomenėje nėra tinkamai parengtos. Žmonės su negalia ir jų artimieji gali likti be reikiamos pagalbos. Paslaugų trūkumo problema gali kilti dėl įvairių priežasčių, įskaitant geografinius, ekonominius ir informacijos stokos veiksnius. 2024 metais Lietuvoje atliktas tyrimas atskleidė, kad kaime gyvenantys asmenys dažniau susiduria su atstumo ir fizinės aplinkos nepritaikymo kliūtimis (2). Tuo tarpu 2017 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas parodė, kad jaunesnio amžiaus bei žemesnes pajamas turintys globėjai dažniau išreiškė nepasitenkinimą dėl negautų ar nepakankamų paslaugų (3). 2021 metais Druskininkų savivaldybėje atlikto tyrimo duomenimis vaikų su psichosocialine negalia integracija į ugdymo procesą yra reikšminga problema, nes nedaug jų lanko lavinimo mokyklas. Prieinamumą riboja finansiniai barjerai – aukštos kainos ir nepakankamas finansavimas (4).

Dėl prastos komunikacijos, dažnai kintančių politinių sprendimų ir finansavimo, neįgaliųjų artimieji gali nežinoti, ar teikiamos paslaugos galės patenkinti konkretaus asmens su negalia poreikius, todėl institucinės globos pertvarka gali būti bauginantis procesas tiek psichosocialinę negalią turinčiam asmeniui, tiek jo šeimos nariams. Gali kilti neaiškumų, kokios bendruomenės teikiamos paslaugos ir parama bus prieinamos ir kaip asmuo prisitaikys prie gyvenimo už institucinės aplinkos ribų. 2023 metais Kanadoje atliktas tyrimas parodė, kad motinos dvejoja dėl savo vaikų perėjimo į neinstitucinę globą. Jos jautė nežinomybės baimę, susijusią su tuo, ar neįgalus asmuo prisitaikys prie naujos aplinkos, kitų kartu gyvenančių žmonių ir kasdienės rutinos. Taip pat iškilo susirūpinimas dėl galimos socialinės vaiko izoliacijos ir papildomo streso tiek joms, tiek jų neįgaliams artimiesiems (5). 2016 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas atskleidė, kad vienu iš svarbiausių šeimos narių lūkesčių yra galimybė dalyvauti priimant sprendimus. Giminaičiai pabrėžė norą aktyviai dalyvauti viso proceso metu (6).

Psichosocialinę negalią turinčių asmenų artimųjų požiūrio į Lietuvoje vykstančią institucinės globos pertvarką tyrimų trūksta. Kaip rodo kitose šalyse atlikti moksliniai tyrimai, šis procesas gali turėti tiek teigiamą, tiek neigiamą poveikį negalią turintiems asmenims ir jų šeimoms. Todėl šio baigiamojo darbo **tikslas** buvo įvertinti artimųjų, gyvenančių su psichikos ar elgesio

sutrikimų nulemtą negalią turinčiais asmenimis, požiūrį į savo ir neįgaliųjų poreikius bei vykstančią institucinės globos pertvarką.

Tyrimo tikslui pasiekti suformuluoti uždaviniai:

1. Atsižvelgiant į demografinius ir socialinius veiksnius, įvertinti psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčių asmenų artimųjų nuomonę apie tai, kokių paslaugų trūksta neįgaliesiems.
2. Atsižvelgiant į demografinius ir socialinius veiksnius, įvertinti psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčių asmenų artimųjų nuomonę apie tai, kokių paslaugų trūksta neįgaliųjų artimiesiems.
3. Atsižvelgiant į demografinius ir socialinius veiksnius, įvertinti artimųjų, gyvenančių su psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčiais asmenimis, lūkesčius susijusius su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.
4. Atsižvelgiant į demografinius ir socialinius veiksnius, įvertinti artimųjų, gyvenančių su psichikos ar elgesio nulemtą negalią turinčiais asmenimis, baimes susijusias su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.

Autorės atlikti darbai: atlikta su tema susijusios mokslinės literatūros paieška ir parašyta jos apžvalga, skaitmenizuoti ankstesniais metais šiam tyrimui surinkti anketinės apklausos kiekybiniai ir kokybiniai duomenys, jie paruošti statistinei ir teminei analizei, atlikta duomenų analizė, aprašyti ir aptarti gauti rezultatai, pagal kuriuos pateiktos išvados ir rekomendacijos.

2. LITERATŪROS APŽVALGA

2.1. Paslaugų trūkumai psichosocialinę negalią turintiems asmenims

2.1.1. Paslaugų prieinamumo problema

Paslaugų prieinamumo trūkumas asmenims su negalia yra pasaulinė ir daugialypė problema. 2017 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti nepatenkintų paslaugų poreikių skirtumus tarp globėjų. Apklausti 234 artimieji, prižiūrintys asmenis, turinčius intelekto ar raidos negalią. Priklausomai nuo paslaugos, nepatenkintų poreikių dažnis svyravo nuo 16,67% iki 52,14%. Rezultatai atskleidė, kad jaunesnio amžiaus globėjai reikšmingai dažniau nurodė nepasitenkinimą nei vyresni. Panaši tendencija stebėta ir tarp žemas pajamas turinčių šeimų. Tyrimas parodė, kad nuomonė apie poreikių nepatenkinimą nebuvo susijusi su gyvenamąją vietą (3).

2016 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti kliūtis, trukdančias vyresnio amžiaus suaugusiesiems laiku gauti medicininę priežiūrą, atsižvelgiant į jų negalios statusą ir namų ūkio sudėtį. Tyrime dalyvavo 16 720 asmenų, iš kurių 24,5% turėjo neįgalumą. Respondentai su negalia dažniau gyveno vieni (41,9%) arba su kitais šeimos nariais ir draugais, bet be sutuoktinio ar partnerio (19%), lyginant su asmenimis be negalios (atitinkamai 29% ir 9,2%). Be to, apklausti neįgalieji dažniau atidėdavo priežiūrą nei žmonės be jo. Dažniausios uždelstos globos priežastys buvo: paslaugų kaina (7,3%), transporto trūkumas (4,9%) ir sunkumas laiku užsiregistruoti vizitui (4,7%). Asmenys be negalios atitinkamai – 3,4%, 0,8%, 3,7%. Taigi, vyresni asmenys su negalia dažniau susiduria su paslaugų prieinamumo sunkumais nei žmonės be negalios. Taip pat, nepriklausomai nuo neįgalumo statuso, tie, kurie gyvena vieni arba su kitais šeimos nariais, bet be sutuoktinio, dažniau patiria kliūtis gaunant medicininę priežiūrą (7).

2011 metais Škotijoje atliktas tyrimas, kurio tikslas buvo palyginti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą kaimo ir miesto vietovėse. Tyrime buvo apklausti 672 asmenys, turintys intelekto negalią, iš jų 39 (28,9%) gyveno mažesnėse gyvenvietėse. Rezultatai parodė, kad kaime gyvenančių respondentų kontaktų su bendrosios praktikos gydytoju, slaugytoja ir pirminės sveikatos priežiūra per pastaruosius 12 mėnesių skaičiaus medianos buvo didesnės nei miesto gyventojų (atitinkamai 3 ir 4). Be to, per pastaruosius 2 metus bent kartą su antrinio arba tretinio lygio sveikatos priežiūros įstaigomis susisiektė 43,6% mažų gyvenviečių ir 21,6% didmiesčio gyventojų. Hospitalizacijų skaičius abiejose grupėse reikšmingai nesiskyrė (kaime – 10,3%, mieste – 11,7%). Per pastaruosius 12 mėnesių vieną ar daugiau kartų kreipėsi į skubios pagalbos šeimos gydytoją 10,3% kaimo ir 21,1% miesto gyventojų, o į skubios pagalbos skyrių – atitinkamai 20,5%

ir 18,5%. Tyrimo rezultatai parodė, kad kaimo gyventojai su negalia turi tokią pačią arba geresnę prieigą prie medicininių paslaugų nei miesto gyventojai (8).

Kitu tyrimu, atliktu 2017 metais Pietų Afrikoje, buvo siekta įvertinti sveikatos priežiūros prieinamumą kaimo vietovėse gyvenantiems asmenims su negalia. Tyrime buvo apklausti 773 dalyviai – 322 turintys negalią ir 451 jos neturintys. Vidutinis respondentų su negalia amžius – 54 metai, o likusiųjų – 33 metai. Atsakydami į klausimą „Kaip dažnai susiduriate su problemomis dėl sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo?“, asmenys su negalia dažniau nurodė, jog sunkumų kyla „kiekvieną savaitę“ (17%) arba „kartą per mėnesį“ (17%), palygti su kita grupe (atitinkamai – 8% ir 2%). Be to, 79,6% negalios neturinčiųjų nurodė niekada neturėję kliūčių, o 12,6% teigė, kad paskutinį kartą, kai reikėjo pagalbos, jos negavo. Tuo tarpu tarp žmonių su negalia šie rodikliai siekė atitinkamai 70,8% ir 24,4%. Rezultatai parodė, kad kaimo vietovėse gyvenantys neįgalieji turi prastesnę prieigą prie sveikatos priežiūros nei asmenys be negalios. Tyrimo duomenimis kliūtys gauti pagalbą didėja kartu su amžiumi ir negalios sunkumu, tačiau mažėja kylant išsilavinimo lygiui. Nenustatyta reikšmingų skirtumų tarp vyrų ir moterų (9).

Priešingus rezultatus pateikė 2024 metais Maroke atliktas tyrimas, kurio tikslas įvertinti miesto ir kaimo poreikių, paslaugų naudojimo ir pasitenkinimo skirtumus tarp psichosocialinę negalią turinčių vaikų globėjų. Tyrime dalyvavo 131 globėjas, iš kurių 41% gyveno miesto vietovėse (>100 000 gyventojų), o 59% - miesteliuose arba kaimuose. Tyrimo duomenimis, kaimo vietovių globėjai turėjo įveikti ilgesnius atstumus, kad gautų diagnostikos paslaugas (0,5-2 val. – 26%, > 2 val. – 38%). Tačiau net trečdalis miesto globėjų taip pat nurodė, kad kelionė truko ilgiau nei 2 valandas. Be to, globėjai tiek kaimo, tiek miesto vietovėse dažnai pranešė apie paslaugų neprieinamumą, ilgas laukimo eiles, aukštas kainas ir informacijos stoką (atitinkamai kaimo – 84%, 45%, 72%, 74%, miesto – 74%, 58%, 85%, 67%) (10).

Apibendrinant galima konstatuoti, kad paslaugų prieinamumo trūkumas asmenims su negalia yra daugialypė problema, reikalaujanti kompleksinių sprendimų, apimančių finansinių, struktūrinių ir socialinių kliūčių šalinimą.

2.1.2. Socialinis gyvenimas ir įgūdžių ugdymas

Dalyvavimas socialiniame gyvenime yra svarbus kiekvieno žmogaus gerovei ir visapusiškam įsitraukimui į visuomenę. Asmenims su psichosocialinę negalią tai tampa dar reikšmingiau, nes aktyvus dalyvavimas bendruomenėje padeda mažinti socialinę atskirtį, stiprina savivertę ir skatina savarankiškumą. 2024 metais Lietuvoje atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti, su kokiais kliūtimis susiduria psichosocialinę negalią turintys asmenys, norėdami aktyviai dalyvauti visuomeninėje veikloje bei prasmingai leisti laisvalaikį. Tyrime dalyvavo 140 globėjų. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dažniausiai įvardijama kliūtis – per sunki negalios forma. Kiti

dažnai nurodyti barjerai: fizinės aplinkos kliūtys (11%), prieinamumo iššūkiai susiję su dideliu atstumu (5,9%), per didelė veiklų kaina (3,7%), neigiamas visuomenės požiūris į neįgaliuosius (1,5%) bei pačių neįgaliųjų ar jų artimųjų iniciatyvos trūkumas (1,5%). Analizuojant duomenis pagal respondentų socialinius ir demografinius veiksnius, reikšmingų skirtumų nenustatyta. Pastebėta, kad vyresni nei 29 metų (14,6%, lyginant su jaunesniais 10,4%) ir kaime gyvenantys (37%, lyginant su miesto gyventojais 11%) neįgalieji dažniau susidurdavo su atstumo ir fizinės aplinkos nepritaikymo barjeriais. Miesto gyventojai dažniau įvardijo tinkamų veiklų trūkumą kaip pagrindinę kliūtį (20,4% prieš 3,7%). Tyrimo rezultatai pabrėžė, kad nors bendras socialinis ir demografinis fonas yra panašus, neįgaliojo amžius ir gyvenamoji vieta daro reikšmingą įtaką patiriamoms kliūtims dalyvauti visuomeninėje veikloje (2).

Asmenims, turintiems psichosocialinę negalią, ypač svarbus ugdymo ir užimtumo galimybių užtikrinimas. 2021 metais Druskininkų savivaldybėje atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti socialinių paslaugų prieinamumą šeimoms, auginančioms vaikus su negalia. Apklaustos 68 šeimos. Gauti duomenys atskleidė, kad labiausiai stokojama individualizuotos pagalbos ir specializuotų paslaugų, atitinkančių vaikų poreikius. Dėl ribotų ugdymo ir dalyvavimo visuomenėje galimybių dalis asmenų neįgijo jų amžiui būdingo savarankiškumo. Tyrimo duomenimis tik 45,6% vaikų su negalia lankė bendrojo ugdymo įstaigų integruotas klases ar grupes, keletas mokėsi specialiojoje savaitinėje mokykloje kitame rajone, o 10,3% visai nelankė jokios ugdymo įstaigos. Be to, net 89,7% negalią turinčių jaunuolių nesinaudojo vaikų dienos centrų paslaugomis. Pagrindinės priežastys – paslaugų neprieinamumas dėl didelės kainos ir nepakankamo jų finansavimo. Tyrimas taip pat atskleidė informacijos stokos problemą – daugelis šeimų neturėjo pakankamai žinių apie jiems priklausančias socialines paslaugas. Tėvai dažnai nežinojo apie galimą socialinę paramą ir dėl to nesikreipė į atsakingas institucijas, o vaiko poreikiais rūpindavosi patys (4).

2024 metais Maroke atlikto tyrimo duomenimis, santykinai nedidelė dalis psichosocialinę negalią turinčių vaikų (22%) lankė bendrojo, reguliaraus ugdymo mokyklas (23% kaimo vietovėse ir 18% miestuose). Miesto bendruomenėse daugelis vaikų lankė centrus, skirtus asmenims su negalia (56%, kaimuose – 21%) arba specialiųjų poreikių klases bendrojo lavinimo mokyklose (16%, kaimuose – 21%). Kaimo vietovėse didelė dalis vaikų (30%, miestuose – 10%) nesimokė jokio ugdymo įstaigoje. Rezultatai atskleidė netolygias kaimuose gyvenančių vaikų, turinčių psichosocialinę negalią, galimybes įsitraukti į ugdymo procesą (10).

2.2.Paslaugų trūkumas artimiesiems, gyvenantiems su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis

2.2.1. Psichologinė pagalba

Artimieji, gyvenantys su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis, dažnai susiduria su dideliu emociniu ir fiziniu krūviu. 2014 metais Ispanijoje atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti globėjų patiriamą naštą ir psichologinį stresą. Tyrime dalyvavo 250 psichosocialinę negalią turinčių asmenų artimųjų, iš kurių 196 (78,4%) buvo moterys ir 54 (21,6%) vyrai. Objektīvūs globos naštos rodikliai, vertinant per dieną priežiūrai skiriamą laiką, atskleidė reikšmingus skirtumus tarp lyčių. Daugiau nei pusė vyrų (51,9%) teigė skiriantys vaikui nuo 5 iki 10 valandų per parą. Tuo tarpu beveik pusė moterų (49,5%) nurodė prižiūrinčios neįgalųjį ilgiau nei 15 valandų. Be to, tyrimo duomenimis, 10,7% moterų savo globos naštą įvertindavo kaip lengvą, 53,7% - kaip vidutinę, o 35,7% – kaip sunkią (vyrų atitinkamai 35,2%, 37% ir 27,8%). Šie rezultatai parodė, kad moterys dažniau prisiima didesnę priežiūros dalį ir intensyviau išgyvena su tuo susijusį emocinį krūvį (11).

2020 metais Indijoje atliktas tyrimas, kurio tikslas įvertinti vaikų su negalia globėjų patiriamą naštą. Tyrime dalyvavo 10 motinų. Rezultatai atskleidė, kad moterys, auginančios vaikus su raidos negalia, dažnai jausdavo stiprią kaltę ir nerimo jausmą. Daugelis jų kaltindavo save dėl vaiko negalios, manydamos, kad tam įtakos galėjo turėti nėštumo metu atlikti veiksmai. Be to, jos nerimaudavo dėl vaiko ateities. Motinos, taip pat, patirdavo didelį stresą dėl pagalbos trūkumo iš vyro pusės. Dažnai situaciją dar labiau apsunkindavo alkoholizmas ir smurtas šeimoje, kuris neretai prasidėdavo po vaiko gimimo. Papildomai, mamos jausdavo kaltę nebegalėdamos skirti tiek pat laiko sveikiems vaikams, kiek neįgaliesiems (12).

Sekantis 2024 metais Indijoje atliktas tyrimas, kuriame analizuota priežiūros naštos patirtis tarp psichosocialinę negalią turinčių asmenų artimųjų. Tyrime dalyvavo 540 respondentų, iš kurių 73% buvo vyriškos lyties. Rezultatai atskleidė, kad vidutinio-didelio lygio globos krūvį dažniau nurodė vyrai (53,1% prieš 46,6%), nesusituokę (63,7% prieš 52,1%), kaimuose gyvenantys (58,8% prieš 23,6%) bei dirbantieji privačiame sektoriuje (58,8%). Aukštą naštos lygį įvardijo dienomis dirbantys žmonės (68,2%) bei tiek žemesnei, tiek aukštesnei ekonominei padėčiai priklausantys respondentai (atitinkamai 75,5% ir 69,2%). Psichologinį diskomfortą – stresą, nerimą ir depresijos simptomus – dažniau patyrė vyrai (atitinkamai 42,5%, 43,2% ir 49% prieš 38,8%, 34% ir 27,4%), susituokusieji (atitinkamai 41,2%, 37,7% ir 48,1% prieš 34,1%, 29,7% ir 22%) ir kaimo gyventojai (atitinkamai 43,8%, 43,2% ir 48,5% prieš 33,5%, 32% ir 48,6%). Tyrimo duomenys parodė, kad psichosocialinę negalią turinčių asmenų artimųjų priežiūros našta ir emocinis krūvis

priklausė nuo lyties, šeiminės padėties, gyvenamosios vietos, išsilavinimo lygio, darbo pobūdžio ir ekonominės padėties (13).

2023 metais Brazilijoje atliktas skerspjūvio tyrimas, kuriuos siekta įvertinti vyresnio amžiaus globėjų patiriamą globos naštą. Tyrime dalyvavo 359 asmenys, ≥ 60 metų amžiaus, kurie savo namuose slaugė nuo jų priklausomus senjorus. Iš jų – 267 (76,5%) buvo moterys, o 83 (23,5%) – vyrai. Didelė dalis respondentų nurodė negavę pagalbos iš sveikatos priežiūros įstaigų, socialinių paslaugų ar religinių organizacijų (atitinkamai 58,7%, 96% ir 94,6%). Rezultatai parodė, kad klinikiniai rodikliai, tokie kaip miego sutrikimas, fizinis skausmas, psichologinis stresas ir depresijos simptomai, reikšmingai prisidėjo prie aukštesnio globos naštos įvertinimo (14).

2.2.2. Poilsio trūkumas

Globėjai dažnai susiduria su nuolatiniu nuovargiu ir poilsio trūkumu. Ilgalais fizinis ir emocinis krūvis ir negalėjimas atsitraukti nuo kasdienių rūpesčių neigiamai veikia tiek jų pačių, tiek prižiūrimų asmenų gerovę. 2018 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas, kurio tikslas įvertinti finansinių iššūkių skirtumus tarp kaimo vietovėse ir miestuose gyvenančių globėjų. Tyrime dalyvavo 7436 asmenys, prižiūrintys savo artimuosius, iš kurių 42,6% gyveno kaimuose, o 57,4% - urbanizuotose teritorijose. Miestų gyventojai dažniau nurodė, kad globos pareigos jiems kėlė sunkumų (59,1% prieš 52,1%), jog jiems trūko laiko sau (9% prieš 5,8%) ir kad našta veikė jų šeimos santykius (5% prieš 2,9%) (15).

2022 metais Indijoje atliktas tyrimas atskleidė, kad motinoms tekdavo didžiulė fizinio darbo našta tiek atliekant namų ruošos darbus, tiek prižiūrint neįgalųjį. Be to, jos rūpinosi ir kitais vaikais bei šeimos nariais, kas dar labiau apsunkino jų kasdienybę. Dėl šio intensyvaus darbo ir atsakomybių trūko laiko poilsiui. Tos motinos, kurios stengėsi suderinti globą, darbą ir šeimynines pareigas, dažnai jautė didžiulį išsekimą ir pervargimą (12).

2.2.3. Finansiniai sunkumai

Kita reikšminga problema, su kuria susiduria globėjai – ekonominiai sunkumai. 2018 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktame tyrime analizuoti finansinių iššūkių skirtumai tarp kaimo vietovėse ir miestuose gyvenančių globėjų. Tyrimo duomenimis, kaimo vietovių globėjai turėjo reikšmingai žemesnį išsilavinimo lygį bei mažesnes pajamas nei miesto gyventojai. Be to, jie dažniau susidurdavo su finansinėmis kliūtimis (38,1%) ir nesikreipdavo į sveikatos priežiūros įstaigas dėl lėšų stokos (17,6%) nei kita grupė (atitinkamai 31% ir 14,6%). Gauti rezultatai leido teigti, kad mažesnėse vietovėse gyvenantys globėjai dažniau susidurdavo su finansinio pobūdžio iššūkiais (15).

2017 metais Rusijoje vykdytas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti psichosocialinę negalią turinčių asmenų artimųjų požiūrį į institucinės globos sistemos pertvarką. Tyrime dalyvavo 20 respondentų, iš kurių 17 (85%) buvo motinos, likusieji - sesuo, tėvas ir senelis. Respondentai pabrėžė, kad jiems trūko bet kokios finansinės ar socialinės paramos iš valstybės. Kai kurie globėjai nurodė, jog buvo priversti sumažinti darbo krūvį, pereiti prie mažiau kvalifikuotų arba prasčiau apmokamų pareigų, kad galėtų skirti pakankamai laiko rūpintis artimuoju (16).

2024 metais Maroke atliktų tyrimų rezultatai parodė, kad finansiniai sunkumai, susiję su vaiko priežiūra, buvo dažnai įvardijami, ypač tarp miesto gyventojų (83%, kaimo – 71%), nors statistiškai reikšmingo skirtumo tarp grupių nenustatyta. Daugelis globėjų abiejose imtyse nurodė, kad bent vienas šeimos narys turėjo atsisakyti darbo ar sumažinti darbo valandų skaičių dėl būtinybės rūpintis vaiku (kaime – 43%, mieste – 57%) (10).

2020 metais Indijoje atliktas tyrimas atskleidė, kad darbo, šeimos ir globos vaidmenį derinančioms motinoms labai trūko lankstumo darbovietėse. Dėl griežto darbo grafiko ir nepakankamų paramos priemonių daugelis jų neįgalėjo išlaikyti turimo darbo ar rasti naujo. Todėl jos ir negalėjo prisidėti prie šeimos finansinio išlaikymo. Tos, kurioms pavyko rasti būdų sutaupyti nepaisant visų sunkumų, dažnai susidurdavo su nenumatytomis išlaidomis, kaip kelionės į sveikatos priežiūros įstaigas, papildoma slauga ar reabilitacijos paslaugos. Nors valstybė skyrė neįgalumo pašalpą, globėjai ją vertino kaip simbolinę, kuri nepakako realioms, nuolatinėms ir vis augančioms išlaidoms padengti. Be to, pastebėtas informacijos stygius. Globėjai dažnai nežinojo apie esamas socialinės paramos galimybes ar kaip jomis pasinaudoti (12).

2023 metais Brazilijoje atliktas tyrimas atskleidė, kad daugiau nei pusė dalyvių (51%) nurodė, jog jų šeimos pajamos yra nepakankamos (51%), didelė dalis patyrė finansinės (84%) ir emocinės (53,3%) paramos stoką. Rezultatai parodė, kad šeimos finansinė padėtis buvo reikšmingai susijusi su didesniu globos naštos jausmu (14).

2.3. Artimųjų, gyvenančių su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis, lūkesčiai susiję su perėjimu nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų

Perėjimas nuo institucinės prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų kelia nemažai iššūkių tiek psichosocialinę negalią turintiems asmenims, tiek juos prižiūrintiems artimiesiems. 2016 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti šeimų požiūrį į vykdomą institucinės globos pertvarką. Apklausti 23 asmenų su intelekto ar raidos negalia globėjai. Iš jų 43% sudarė motinos, 26% – seserys, 13% – tėvai, 13% – broliai ir 8% – svainiai. Galimybė dalyvauti priimančias sprendimus – vienas iš svarbiausių lūkesčių, kuriuos išreiškė šeimos nariai. Respondentai pabrėžė norą aktyviai dalyvauti viso proceso metu, ypač planuojant

artimųjų persikėlimą ir jų integraciją į bendruomenę. Šie pokyčiai dažnai kėlė nerimą, todėl artimiesiems svarbu turėti pakankamai laiko ne tik savo artimojo, bet ir savo pačių prisitaikymui (6).

2.4. Artimųjų, gyvenančių su psichosocialinę negalią turinčiais asmenimis, baimės susijusios su perėjimu nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų

Šeimos nariai, lydintys artimuosius institucinės globos pertvarkos procese išgyvena įvairias emocijas. 2023 metais Kanadoje atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti šeimų požiūrį į asmenų, turinčių intelekto ir raidos sutrikimų, integraciją į bendruomenę. Tyrime dalyvavo aštuonios motinos. Respondentės jautė nerimą ir abejones. Daugelis išreiškė susirūpinimą, kad pokyčiai gali sukelti stresą tiek joms pačioms, tiek prižiūrimiems artimiesiems. Kai kurios motinos baiminosi, jog bendruomenėje teikiamos paslaugos bus ribotos arba blogesnės kokybės nei anksčiau gautoje institucinėje įstaigoje. Taip pat pasireiškė baimė dėl galimos artimųjų socialinės izoliacijos naujoje aplinkoje (5).

2016 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas atskleidė, kad artimųjų perkėlimas iš ilgus metus jų namais tapusių institucijų, kuriose jie turėjo draugų ir jautėsi saugiai, sukėlė daug emocijų. Atsiskyrimas nuo pažįstamos aplinkos ir žmonių kėlė liūdesį ir nerimą. Respondentai taip pat išreiškė susirūpinimą dėl bendruomeninėse paslaugose dirbančių darbuotojų kaitos. Jų nuomone maži atlyginimai, profesinis perdegimas ir nepakankamas darbuotojų pasirengimas lėmė nestabilumą, kuris tiesiogiai veikė paslaugų kokybę ir nuoseklumą. Daugelis išreiškė nusivylimą, jog naujieji darbuotojai dažnai neturėjo reikiamų žinių ir įgūdžių rūpintis jų artimaisiais, todėl globėjai negalėjo jaustis ramūs dėl savo šeimos narių saugumo (6).

2017 metais Rusijoje vykdytas tyrimas atskleidė, kad daugumai apklaustųjų trūko informacijos apie reformos esmę bei jos įgyvendinimo planus šalyje. Nors jie pripažino esamos sistemos trūkumus, nenorėjo aktyviai palaikyti permainų. Institucijos teikė jiems tam tikrą atokvėpį nuo nuolatinės globos naštos. Pokyčių baimę dažnai lėmė nerimas dėl galimos ir taip ribotos paramos praradimo. Alternatyvas ligoninėms dauguma siejo tik su internatai, tačiau jų vertinimas buvo itin neigiamas. Dalyvių nuomone, tai vietos, kuriose artimieji nebegaudavo reikiamo gydymo ir buvo paliekami be tinkamos priežiūros (16).

2018 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas, kuriuo siekta įvertinti globėjų baimes dėl saugumo, susijusio su psichikos sutrikimų turinčiais artimaisiais. Tyrime dalyvavo 1505 asmenys, prižiūrintys artimąjį su psichosocialine negalia, iš jų 82% buvo moterys. Globėjai dažnai išreiškė baimę dėl savo saugumo – 40% apklaustųjų nurodė, kad buvo bijoję, jog jų

globotinis gali pakenkti jiems ar kitiems. Baimės jausmas buvo stipresnis, jei neįgalus asmuo turėjo sunkių psichikos sveikatos problemų, piktnaudžiavo alkoholiu ar narkotikais, buvo sulaikytas ar praeityje gavęs skubią psichikos pagalbą. Šios baimės taip pat augdavo, kai slaugomasis atsisakydavo vartoti paskirtus vaistus (17).

3. TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI

3.1. Tyrimo imtis

Tyrimo duomenys surinkti 2016 m., 2019 m. ir 2022 m. anoniminių anketinių apklausos būdu. Kvietimai dalyvauti tyrime ir tyrimo anketos buvo platinamos Lietuvoje veikiančiuose Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Viltis“ asocijuotose dienos centruose. Apklausti su psichikos ar elgesio negalią turinčiais asmenimis gyvenantys artimieji. Duomenų analizei buvo panaudotos visos užpildytos tyrimo anketos. 2016 m. surinkti 325 apklaustųjų duomenys, 2019 m. – 367, 2022 m. – 324.

3.2. Tyrimo instrumentas

Artimųjų, gyvenančių su psichikos ar emocinę negalią turinčiais asmenimis, požiūrio į Lietuvoje vykstančią institucinės globos pertvarką įvertinimui buvo naudojamas klausimynas. Kadangi šis baigiamasis darbas apima tik dalį didelės apimties tyrimo, šiame darbe nagrinėti tyrimo dalyvių atsakymai į dvejų klausimyno dalių klausimus:

- Klausimus apie respondentų ir jų negalią turinčių artimųjų socialines ir demografines charakteristikas;
- Klausimus apie respondentų poreikius, lūkesčius ir gyvenimo kokybę:
 - Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?;
 - Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalią turinčiu asmeniu?;
 - Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?;
 - Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?.

3.3. Duomenų analizė

Atlikta kokybinių duomenų (atsakymų į atviro tipo klausimus) tematinė analizė identifikuojant svarbiausias respondentų mintis, jas koduojant ir skirstant į pagrindines tematikas. Duomenys apie respondentų bei jų negalią turinčių artimųjų socialines ir demografines charakteristikas transformuoti į dvinarius kintamuosius.

Respondentų pasiskirstymo pagal klausimus, susijusius su poreikiais, lūkesčiais ir baimėmis, atsižvelgiant į jų socialinius ir demografinius veiksnius įvertinimui buvo naudotas Pirsono Chi kvadrato testas (χ^2). Mažoms imtims taikytas Fišerio tikslusis testas.

Statistinei duomenų analizei, anoniminių anketinių apklausų duomenims apdoroti, buvo naudota Microsoft Office Excel ir R programos.

4. REZULTATAI

4.1. Tiriamųjų charakteristika

2016 m. jauniausias tyrimo dalyvis buvo 20, vyriausias – 85 metų amžiaus, 2019 m. – 20 ir 97 metų amžiaus, 2022 m. – 25 ir 85 metų amžiaus. Pirmame tyrimo etape (2016 m.), respondentų amžiaus mediana buvo 52, antrame (2019 m.) ir trečiame (2022 m.) – 57 metai. Tiriamieji, kurių amžius buvo mažesnis nei mediana, toliau vadinami jaunesniais, o tie, kurių amžius lygus ar didesnis už medianą – vyresniais.

Visose tyrimo imtyse tiriamųjų daugumą sudarė moterys ir mieste gyvenantys (1 lentelė).

1 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas.

Požymis	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
	n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Lytis							0,015
Vyrai	37	12,1	59	16,3	28	9,0	
Moterys	269	87,9	302	83,7	284	91,0	
Gyvenamoji vieta							0,149
Kaimas	100	31,4	90	25,5	81	25,6	
Miestas	218	68,6	263	74,5	236	74,4	

Visose tyrimo imtyse tiriamųjų daugumą sudarė dirbantys, turintys sutuoktinį respondentai ir neįgaliųjų tėvai. Pagal išsilavinimo bei darbo krūvio kategorijas visose imtyse tiriamieji sudarė apylyges grupes. Tyrimo metu didėjo respondentų, gaunančių daugiau nei 300 eurų per mėnesį, dalis, o mažesnes pajamas turinčių – mažėjo (2 lentelė).

2 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas.

Požymis	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
	n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas							0,381
Pagrindinis ar vidurinis	168	52,7	176	50,0	149	47,2	
Aukštesnysis ar aukštasis	151	47,3	176	50,0	167	52,8	

Užimtumas							
Dirbantys	199	61,8	200	56,0	196	62,0	0,191
Nedirbantys	123	38,2	157	44,0	120	38,0	
Darbo krūvis							
Pilnas etatas	119	44,4	132	44,0	143	51,6	0,126
Nepilnas etatas	149	55,6	168	56,0	134	48,4	
Pajamos							
≤ 300 eur/mėn.	147	54,4	124	38,6	50	19,8	<0,001
> 300 eur/mėn.	123	45,6	197	61,4	202	80,2	
Šeimyninė padėtis							
Turi sutuoktinį	180	58,1	184	51,3	184	57,7	0,131
Neturi sutuoktinio	130	41,9	175	48,7	135	42,3	
Giminystės ryšys							
Tėvai	264	82,2	295	80,8	277	85,5	0,257
Kiti artimieji	57	17,8	70	19,2	47	14,5	

Visose tyrimo imtyse tiriamųjų daugumą sudarė tyrimo dalyviai, gyvenantys su suaugusiais ir intelekto negalią turinčiais neįgaliaisiais. Pagal neįgaliųjų lyties kategoriją visose imtyse grupės buvo apylygės. Tyrimo metu didėjo suaugusiųjų ir sunkios negalios turinčių asmenų dalis, o vaikų ir lengvesnę negalią turinčių – mažėjo (3 lentelė).

3 lentelė. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal jų negalią turinčių artimųjų demografines charakteristikas, negalios laipsnį ir rūšį.

Požymis	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
	n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius							< 0,001
Vaikai (< 18 metų)	73	22,8	33	9,8	6	2,0	
Suaugusieji (≥ 18 metų)	247	77,2	305	90,2	294	98,0	
Neįgaliųjų lytis							0,649
Vyrai	179	55,2	213	58,0	176	54,8	
Moterys	145	44,8	154	42,0	145	45,2	
Negalios laipsnis							0,038
Lengvesnis	-	-	164	49,4	130	41,3	
Sunkus	-	-	168	50,6	185	58,7	

Negalios rūšis							
Intelektu	136	51,3	133	48,9	105	47,5	0,693
Neurologinė	51	19,2	40	14,7	39	17,6	0,368
Kitos negalios	78	29,4	99	36,4	77	34,8	0,205

4.2. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jų neįgaliesiems artimiesiems.

Atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal respondentų amžių ir lytį. Tarp kaimo ir miesto gyventojų paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal finansinių išteklių neprieinamumą tyrimo metu mažėjo tiek mieste, tiek kaime gyvenančių respondentų dalis (4 lentelė).

4 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?“.

Požymis	Identifikuoti trūkumai	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius	Sveikatos priežiūros paslaugos	32	47,1	21	30,9	15	22,2	0,114
		21	35,6	15	25,4	23	39,0	
	Užimtumas	20	37,0	23	42,6	11	20,4	0,496
		19	38,8	16	32,7	14	28,6	
	Laikinos globos paslaugos	33	62,3	11	20,8	9	17,0	0,947
		28	59,6	11	23,4	8	17,0	
	Ugdymo paslaugos	17	39,5	15	34,9	11	25,6	0,730
		15	44,1	9	26,5	10	29,4	
	Individualizuotos paslaugos	5	21,7	12	52,2	6	26,1	0,875
		5	17,9	14	50,0	9	32,1	
	Transporto paslaugos	7	53,8	5	38,5	1	7,7	0,122
		9	52,9	2	11,8	6	35,3	
	Lėšos	19	82,6	3	13,0	1	4,3	0,087
		12	50,0	8	33,3	4	16,7	

Jaunesni	Savarankiško	1	25,0	3	75,0	0	0,0	1,000
Vyresni	gyvenimo namai	7	35,0	11	55,0	2	10,0	
Jaunesni	Socialinis gyvenimas	6	28,6	12	57,1	3	14,3	0,531
Vyresni		6	42,9	5	35,7	3	21,4	
Lytis								
Vyras	Sveikatos priežiūros	6	42,9	4	28,6	4	28,6	1,000
Moteris	paslaugos	45	40,9	32	29,1	33	30,0	
Vyras	Užimtumas	1	11,1	6	66,7	2	22,2	0,147
Moteris		39	39,8	35	35,7	24	24,5	
Vyras	Laikinos globos	9	81,8	0	0,0	2	18,2	0,110
Moteris	paslaugos	48	53,9	25	28,1	16	18,0	
Vyras	Ugdymo paslaugos	5	41,7	6	50,0	1	8,3	0,224
Moteris		26	40,6	19	29,7	19	29,7	
Vyras	Individualizuotos	1	25,0	2	50,0	1	25,0	1,000
Moteris	paslaugos	9	18,4	26	53,1	14	28,6	
Vyras	Transporto paslaugos	2	66,7	1	33,3	0	0,0	1,000
Moteris		14	53,8	6	23,1	6	23,1	
Vyras	Lėšos	9	90,0	1	10,0	0	0,0	0,223
Moteris		20	58,8	10	29,4	4	11,8	
Vyras	Savarankiško	0	0,0	4	100,0	0	0,0	0,349
Moteris	gyvenimo namai	8	40,0	10	50,0	2	10,0	
Vyras	Socialinis gyvenimas	2	40,0	3	60,0	0	0,0	0,821
Moteris		11	35,5	14	45,2	6	19,4	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Sveikatos priežiūros	10	38,5	13	50,0	3	11,5	0,010
Miestas	paslaugos	43	43,9	22	22,4	33	33,7	
Kaimas	Užimtumas	8	42,1	7	36,8	4	21,1	0,882
Miestas		32	36,4	34	38,6	22	25,0	
Kaimas	Laikinos globos	25	69,4	4	11,1	7	19,4	0,157
Miestas	paslaugos	36	54,5	18	27,3	12	18,2	
Kaimas	Ugdymo paslaugos	14	58,3	6	25,0	4	16,7	0,127
Miestas		18	34,0	19	35,8	16	30,2	
Kaimas	Individualizuotos	3	25,0	5	41,7	4	33,3	0,685
Miestas	paslaugos	7	17,1	23	56,1	11	26,8	

Kaimas	Transporto paslaugos	9	90,0	0	0,0	1	10,0	0,027
Miestas		7	36,8	6	31,6	6	31,6	
Kaimas	Lėšos	18	85,7	2	9,5	1	4,8	0,038
Miestas		13	50,0	9	34,6	4	15,4	
Kaimas	Savarankiško gyvenimo namai	2	18,2	7	63,6	2	18,2	0,166
Miestas		6	46,2	7	53,8	0	0,0	
Kaimas	Socialinis gyvenimas	1	16,7	2	33,3	3	50,0	0,112
Miestas		12	41,4	14	48,3	3	10,3	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas neįgaliesiems trūkstamas sveikatos priežiūros paslaugas buvo panašus pagal respondentų amžių ir lytį. Tarp kaimo ir miesto gyventojų paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (5 lentelė).

5 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas neįgaliesiems trūkstamas sveikatos priežiūros paslaugas.

Požymis	Sveikatos priežiūros paslaugos	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Kineziterapeutas	20	58,8	8	23,5	6	17,6	0,387
Vyresni		7	58,3	1	8,3	4	33,3	
Jaunesni	Psichologas	11	47,8	11	47,8	1	4,3	0,054
Vyresni		6	35,3	5	29,4	6	35,3	
Jaunesni	Odontologas	0	0,0	1	20,0	4	80,0	0,267
Vyresni		4	36,4	3	27,3	4	36,4	
Lytis								
Vyras	Kineziterapeutas	3	60,0	1	20,0	1	20,0	1,000
Moteris		23	57,5	8	20,0	9	22,5	
Vyras	Psichologas	1	50,0	0	0,0	1	50,0	0,488
Moteris		15	41,7	15	41,7	6	16,7	
Vyras	Odontologas	1	33,3	0	0,0	2	66,7	0,771
Moteris		3	23,1	4	30,8	6	46,2	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Kineziterapeutas	5	62,5	3	37,5	0	0,0	0,162
Miestas		22	59,5	6	16,2	9	24,3	

Kaimas	Psichologas	2	20,0	8	80,0	0	0,0	0,015
Miestas		15	51,7	8	27,6	6	20,7	
Kaimas	Odontologas	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Miestas		4	26,7	3	20,0	8	53,3	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas neįgaliesiems trūkstamas ugdymo paslaugas buvo panašus pagal respondentų amžių, lytį ir gyvenamąją vietą (6 lentelė).

6 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas neįgaliesiems trūkstamas ugdymo paslaugas.

Požymis	Ugdymo paslaugos	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Socialinis ugdymas	3	75,0	0	0,0	1	25,0	1,000
Vyresni		3	100,0	0	0,0	0	0,0	
Jaunesni	Profesinis ugdymas	4	23,5	9	52,9	4	23,5	0,466
Vyresni		4	23,5	6	35,3	7	41,2	
Jaunesni	Savarankiškumo ugdymas	2	33,3	2	33,3	2	33,3	0,511
Vyresni		5	62,5	2	25,0	1	12,5	
Jaunesni	Bendrasis ugdymas	8	50,0	5	31,2	3	18,8	0,319
Vyresni		2	25,0	2	25,0	4	50,0	
Lytis								
Vyras	Socialinis ugdymas	1	50,0	0	0,0	1	50,0	0,286
Moteris		5	100,0	0	0,0	0	0,0	
Vyras	Profesinis ugdymas	0	0,0	5	100,0	0	0,0	0,063
Moteris		8	27,6	11	37,9	10	34,5	
Vyras	Savarankiškumo ugdymas	2	66,7	1	33,3	0	0,0	1,000
Moteris		5	45,5	3	27,3	3	27,3	
Vyras	Bendrasis ugdymas	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0,087
Moteris		6	30,0	7	35,0	7	35,0	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Socialinis ugdymas	4	100,0	0	0,0	0	0,0	0,429
Miestas		2	66,7	0	0,0	1	33,3	

Kaimas	Profesinis	3	30,0	4	40,0	3	30,0	0,890
Miestas	ugdymas	5	20,0	12	48,0	8	32,0	
Kaimas	Savarankiškumo	3	75,0	0	0,0	1	25,0	0,357
Miestas	ugdymas	4	40,0	4	40,0	2	20,0	
Kaimas	Bendrasis	3	60,0	2	40,0	0	0,0	0,448
Miestas	ugdymas	7	38,9	5	27,8	6	33,3	

Atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal respondentų užimtumą, šeimyninę padėtį ir giminystės ryšį su neįgalioju. Tarp pilnu ir nepilnu etatu dirbančių, turinčių mažesnes ir didesnes pajamas, turinčių sutuoktinį ir ne respondentų grupių paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (7 lentelė).

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas neįgaliesiems trūkstamas sveikatos priežiūros paslaugas buvo panašus pagal respondentų išsilavinimą, užimtumą, darbo krūvį, šeimyninę padėtį ir giminystės ryšį su neįgalioju. Pagal odontologo paslaugų poreikį tyrimo metu mažėjo mažas pajamas turinčių respondentų dalis, o didėjo didesnes pajamas turinčiųjų dalis (8 lentelė).

8 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas neįgaliesiems trūkstamas sveikatos priežiūros paslaugas.

Požymis	Sveikatos priežiūros paslaugos	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Kineziterapeutas	10	58,8	5	29,4	2	11,8	0,302
Aukštesnysis ar aukštasis		17	58,6	4	13,8	8	27,6	
Pagrindinis ar vidurinis	Psichologas	5	25,0	10	50,0	5	25,0	0,056
Aukštesnysis ar aukštasis		12	63,2	5	26,3	2	10,5	
Pagrindinis ar vidurinis	Odontologas	1	20,0	2	40,0	2	40,0	0,814
Aukštesnysis ar aukštasis		3	30,0	2	20,0	5	50,0	
Užimtumas								
Dirbantys	Kineziterapeutas	15	53,6	7	25,0	6	21,4	0,327
Nedirbantys		12	70,6	1	5,9	4	23,5	

Dirbantys	Psichologas	9	36,0	11	44,0	5	20,0	0,623
Nedirbantys		8	53,3	5	33,3	2	13,3	
Dirbantys	Odontologas	3	25,0	2	16,7	7	58,3	0,508
Nedirbantys		1	25,0	2	50,0	1	25,0	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Kineziterapeutas	9	45,0	5	25,0	6	30,0	0,070
Nepilnas etatas		15	75,0	4	20,0	1	5,0	
Pilnas etatas	Psichologas	5	38,5	5	38,5	3	23,1	0,904
Nepilnas etatas		12	48,0	9	36,0	4	16,0	
Pilnas etatas	Odontologas	1	14,3	1	14,3	5	71,4	0,735
Nepilnas etatas		2	40,0	1	20,0	2	40,0	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Kineziterapeutas	11	78,6	2	14,3	1	7,1	0,142
> 300 eur/mėn.		13	46,4	7	25,0	8	28,6	
≤ 300 eur/mėn.	Psichologas	9	64,3	4	28,6	1	7,1	0,202
> 300 eur/mėn.		6	30,0	10	50,0	4	20,0	
≤ 300 eur/mėn.	Odontologas	3	75,0	1	25,0	0	0,0	0,025
> 300 eur/mėn.		1	9,1	3	27,3	7	63,6	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Kineziterapeutas	20	66,7	5	16,7	5	16,7	0,240
Neturi sutuoktinio		6	40,0	4	26,7	5	33,3	
Turi sutuoktinį	Psichologas	10	45,5	8	36,4	4	18,2	0,910
Neturi sutuoktinio		6	35,3	8	47,1	3	17,6	
Turi sutuoktinį	Odontologas	2	16,7	3	25,0	7	58,3	0,508
Neturi sutuoktinio		2	50,0	1	25,0	1	25,0	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Kineziterapeutas	23	57,5	8	20,0	9	22,5	1,000
Kiti artimieji		3	60,0	1	20,0	1	20,0	
Tėvai	Psichologas	14	43,8	11	34,4	7	21,9	0,263
Kiti artimieji		2	28,6	5	71,4	0	0,0	
Tėvai	Odontologas	3	21,4	4	28,6	7	50,0	1,000
Kiti artimieji		1	50,0	0	0,0	1	50,0	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas neįgaliesiems trūkstamas ugdymo paslaugas buvo panašus pagal respondentų išsilavinimą, užimtumą, darbo krūvį, šeimyninę padėtį ir

giminystės ryšį su neįgalioju. Tarp mažesnes ir didesnes pajamas turinčių respondentų grupių paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (9 lentelė).

9 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas neįgaliesiems trūkstamas ugdymo paslaugas.

Požymis	Ugdymo paslaugos	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Socialinis ugdymas	3	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis		2	66,7	0	0,0	1	33,3	
Pagrindinis ar vidurinis	Profesinis ugdymas	4	40,0	4	40,0	2	20,0	0,396
Aukštesnysis ar aukštasis		4	19,0	8	38,1	9	42,9	
Pagrindinis ar vidurinis	Savarankiškumo ugdymas	3	50,0	1	16,7	2	33,3	0,790
Aukštesnysis ar aukštasis		4	50,0	3	37,5	1	12,5	
Pagrindinis ar vidurinis	Bendrasis ugdymas	4	40,0	4	40,0	2	20,0	0,494
Aukštesnysis ar aukštasis		6	46,2	2	15,4	5	38,5	
Užimtumas								
Dirbantys	Socialinis ugdymas	4	80,0	0	0,0	1	20,0	1,000
Nedirbantys		2	100,0	0	0,0	0	0,0	
Dirbantys	Profesinis ugdymas	2	10,0	10	50,0	8	40,0	0,106
Nedirbantys		6	40,0	6	40,0	3	20,0	
Dirbantys	Savarankiškumo ugdymas	6	54,5	3	27,3	2	18,2	1,000
Nedirbantys		1	33,3	1	33,3	1	33,3	
Dirbantys	Bendrasis ugdymas	7	43,8	5	31,2	4	25,0	0,874
Nedirbantys		3	37,5	2	25,0	3	37,5	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Socialinis ugdymas	3	75,0	0	0,0	1	25,0	1,000
Nepilnas etatas		2	100,0	0	0,0	0	0,0	
Pilnas etatas	Profesinis ugdymas	2	11,8	7	41,2	8	47,1	0,161
Nepilnas etatas		4	28,6	8	57,1	2	14,3	
Pilnas etatas	Savarankiškumo ugdymas	4	50,0	2	25,0	2	25,0	0,746
Nepilnas etatas		3	75,0	1	25,0	0	0,0	
Pilnas etatas	Bendrasis ugdymas	5	62,5	1	12,5	2	25,0	0,443
Nepilnas etatas		5	38,5	5	38,5	3	23,1	

Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Socialinis	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0,400
> 300 eur/mėn.	ugdymas	1	50,0	0	0,0	1	50,0	
≤ 300 eur/mėn.	Profesinis	3	27,3	8	72,7	0	0,0	0,018
> 300 eur/mėn.	ugdymas	2	11,8	7	41,2	8	47,1	
≤ 300 eur/mėn.	Savarankiškumo	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0,641
> 300 eur/mėn.	ugdymas	5	45,5	4	36,4	2	18,2	
≤ 300 eur/mėn.	Bendrasis	5	45,5	3	27,3	3	27,3	1,000
> 300 eur/mėn.	ugdymas	4	36,4	3	27,3	4	36,4	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Socialinis	3	75,0	0	0,0	1	25,0	1,000
Neturi sutuoktinio	ugdymas	3	100,0	0	0,0	0	0,0	
Turi sutuoktinį	Profesinis	4	26,7	6	40,0	5	33,3	0,828
Neturi sutuoktinio	ugdymas	4	20,0	10	50,0	6	30,0	
Turi sutuoktinį	Savarankiškumo	4	50,0	2	25,0	2	25,0	0,401
Neturi sutuoktinio	ugdymas	1	16,7	4	66,7	1	16,7	
Turi sutuoktinį	Bendrasis	6	46,2	4	30,8	3	23,1	0,876
Neturi sutuoktinio	ugdymas	4	36,4	3	27,3	4	36,4	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Socialinis	4	80,0	0	0,0	1	20,0	1,000
Kiti artimieji	ugdymas	2	100,0	0	0,0	0	0,0	
Tėvai	Profesinis	5	17,9	13	46,4	10	35,7	0,365
Kiti artimieji	ugdymas	3	42,9	3	42,9	1	14,3	
Tėvai	Savarankiškumo	7	50,0	4	28,6	3	21,4	1,000
Kiti artimieji	ugdymas	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
Tėvai	Bendrasis	8	36,4	7	31,8	7	31,8	0,315
Kiti artimieji	ugdymas	2	100,0	0	0,0	0	0,0	

Atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal neįgaliųjų lytį. Tarp vaikų ir suaugusiųs globojančių respondentų grupių sveikatos priežiūros, užimtumo ir individualizuotų paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal ugdymo paslaugų poreikį tyrimo metu mažėjo tiek vaikų, tiek suaugusiųs prižiūrinčių artimųjų dalys. Pagal užimtumo paslaugų poreikį tyrimo metu mažėjo artimųjų, prižiūrinčių asmenis su neurologine ir lengvesne negalia,

dalis, o didėjo – prižiūrinčių sunkią negalią turinčius asmenis. Tarp artimojo negalios rūšies grupių individualizuotų paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (10 lentelė).

10 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalių artimųjų charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?“.

Požymis	Identifikuoti trūkumai	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
Vaikai	Sveikatos priežiūros paslaugos	19	59,4	10	31,2	3	9,4	0,007
Suaugusieji		32	34,8	25	27,2	35	38,0	
Vaikai	Užimtumas	14	77,8	4	22,2	0	0,0	< 0,001
Suaugusieji		26	31,0	35	41,7	23	27,4	
Vaikai	Laikinos globos paslaugos	7	63,6	4	36,4	0	0,0	0,176
Suaugusieji		52	58,4	19	21,3	18	20,2	
Vaikai	Ugdymo paslaugos	13	65,0	5	25,0	2	10,0	0,046
Suaugusieji		19	34,5	19	34,5	17	30,9	
Vaikai	Individualizuotos paslaugos	6	75,0	1	12,5	1	12,5	< 0,001
Suaugusieji		4	9,3	25	58,1	14	32,6	
Vaikai	Transporto paslaugos	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0,389
Suaugusieji		13	50,0	6	23,1	7	26,9	
Vaikai	Lėšos	2	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Suaugusieji		29	64,4	11	24,4	5	11,1	
Vaikai	Savarankiško gyvenimo namai	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0,455
Suaugusieji		7	33,3	12	57,1	2	9,5	
Vaikai	Socialinis gyvenimas	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0,432
Suaugusieji		11	35,5	15	48,4	5	16,1	
Neįgaliųjų lytis								
Vyrai	Sveikatos priežiūros paslaugos	34	45,3	21	28,0	20	26,7	0,527
Moterys		19	35,8	16	30,2	18	34,0	
Vyrai	Užimtumas	22	38,6	21	36,8	14	24,6	0,941
Moterys		18	36,0	20	40,0	12	24,0	

Vyrai	Laikinos globos	29	53,7	13	24,1	12	22,2	0,530
Moterys	paslaugos	31	62,0	12	24,0	7	14,0	
Vyrai	Ugdymo	24	43,6	20	36,4	11	20,0	0,095
Moterys	paslaugos	8	34,8	5	21,7	10	43,5	
Vyrai	Individualizuotos	6	24,0	12	48,0	7	28,0	0,706
Moterys	paslaugos	4	14,3	16	57,1	8	28,6	
Vyrai	Transporto	7	46,7	5	33,3	3	20,0	0,616
Moterys	paslaugos	9	60,0	2	13,3	4	26,7	
Vyrai	Lėšos	16	59,3	8	29,6	3	11,1	0,547
Moterys		15	75,0	3	15,0	2	10,0	
Vyrai	Savarankiško	7	33,3	13	61,9	1	4,8	0,267
Moterys	gyvenimo namai	1	33,3	1	33,3	1	33,3	
Vyrai	Socialinis	5	27,8	11	61,1	2	11,1	0,354
Moterys	gyvenimas	8	44,4	6	33,3	4	22,2	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Sveikatos	-	-	16	61,5	10	38,5	0,168
Sunkus	priežiūros	-	-	21	44,7	26	55,3	
	paslaugos							
Lengvesnis	Užimtumas	-	-	25	73,5	9	26,5	0,004
Sunkus		-	-	10	37,0	17	63,0	
Lengvesnis	Laikinos globos	-	-	7	63,6	4	36,4	0,491
Sunkus	paslaugos	-	-	16	51,6	15	48,4	
Lengvesnis	Ugdymo	-	-	14	53,8	12	46,2	0,802
Sunkus	paslaugos	-	-	9	50,0	9	50,0	
Lengvesnis	Individualizuotos	-	-	7	63,6	4	36,4	1,000
Sunkus	paslaugos	-	-	16	59,3	11	40,7	
Lengvesnis	Transporto	-	-	2	40,0	3	60,0	1,000
Sunkus	paslaugos	-	-	5	55,6	4	44,4	
Lengvesnis	Lėšos	-	-	7	70,0	3	30,0	1,000
Sunkus		-	-	3	75,0	1	25,0	
Lengvesnis	Savarankiško	-	-	8	100,0	0	0,0	1,000
Sunkus	gyvenimo namai	-	-	3	60,0	2	40,0	
Lengvesnis	Socialinis	-	-	9	69,2	4	30,8	1,000
Sunkus	gyvenimas	-	-	6	75,0	2	25,0	

Negalios rūšis								
Intelektas	Sveikatos	19	40,4	17	36,2	11	23,4	0,139
Neurologinė	priežiūros	13	52,0	5	20,0	7	28,0	0,577
Kitos negalios	paslaugos	12	42,9	5	17,9	11	39,3	0,268
Intelektas	Užimtumas	17	39,5	15	34,9	11	25,6	0,746
Neurologinė		8	61,5	5	38,5	0	0,0	0,042
Kitos negalios		9	26,5	15	44,1	10	29,4	0,212
Intelektas	Laikinos globos	32	59,3	14	25,9	8	14,8	0,558
Neurologinė	paslaugos	5	50,0	4	40,0	1	10,0	0,531
Kitos negalios		15	53,6	5	17,9	8	28,6	0,212
Intelektas	Ugdymo	14	46,7	12	40,0	4	13,3	0,387
Neurologinė	paslaugos	6	66,7	1	11,1	2	22,2	0,269
Kitos negalios		9	36,0	9	36,0	7	28,0	0,366
Intelektas	Individualizuotos	2	13,3	9	60,0	4	26,7	0,841
Neurologinė	paslaugos	4	44,4	2	22,2	3	33,3	0,042
Kitos negalios		3	14,3	13	61,9	5	23,8	0,573
Intelektas	Transporto	8	61,5	2	15,4	3	23,1	0,725
Neurologinė	paslaugos	3	60,0	1	20,0	1	20,0	1,000
Kitos negalios		4	66,7	2	33,3	0	0,0	0,550
Intelektas	Lėšos	13	86,7	1	6,7	1	6,7	0,459
Neurologinė		5	83,3	0	0,0	1	16,7	0,613
Kitos negalios		10	62,5	4	25,0	2	12,5	0,179
Intelektas	Savarankiško	1	7,1	12	85,7	1	7,1	0,012
Neurologinė	gyvenimo namai	2	66,7	1	33,3	0	0,0	0,409
Kitos negalios		3	60,0	1	20,0	1	20,0	0,074
Intelektas	Socialinis	6	35,3	9	52,9	2	11,8	0,885
Neurologinė	gyvenimas	4	50,0	3	37,5	1	12,5	0,848
Kitos negalios		2	33,3	3	50,0	1	16,7	1,000

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas neįgaliesiems trūkstamas sveikatos priežiūros paslaugas buvo panašus pagal neįgaliųjų lytį ir negalios laipsnį. Tarp vaikų ir suaugusiųs globojančių respondentų grupių paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal kineziterapeuto paslaugų poreikį tyrimo metu mažėjo artimųjų, prižiūrinčių asmenis su intelekto negalia, dalis (11 lentelė).

11 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalių artimųjų charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas neįgaliesiems trūkstamas sveikatos priežiūros paslaugas.

Požymis	Sveikatos priežiūros paslaugos	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
Vaikai	Kineziterapeutas	13	76,5	2	11,8	2	11,8	0,181
Suaugusieji		13	48,1	6	22,2	8	29,6	
Vaikai	Psichologas	6	50,0	6	50,0	0	0,0	0,177
Suaugusieji		10	37,0	10	37,0	7	25,9	
Vaikai	Odontologas	0	0,0	0	0,0	8	100,0	< 0,001
Suaugusieji		4	50,0	4	50,0	0	0,0	
Neįgaliųjų lytis								
Vyrai	Kineziterapeutas	16	61,5	5	19,2	5	19,2	0,918
Moterys		11	55,0	4	20,0	5	25,0	
Vyrai	Psichologas	12	48,0	9	36,0	4	16,0	0,685
Moterys		5	33,3	7	46,7	3	20,0	
Vyrai	Odontologas	3	27,3	3	27,3	5	45,5	1,000
Moterys		1	20,0	1	20,0	3	60,0	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Kineziterapeutas	-	-	1	50,0	1	50,0	1,000
Sunkus		-	-	8	47,1	9	52,9	
Lengvesnis	Psichologas	-	-	11	73,3	4	26,7	1,000
Sunkus		-	-	5	71,4	2	28,6	
Lengvesnis	Odontologas	-	-	1	33,3	2	66,7	1,000
Sunkus		-	-	3	33,3	6	66,7	
Negalios rūšis								
Intelektu	Kineziterapeutas	10	55,6	7	38,9	1	5,6	0,009
Neurologinė		9	64,3	1	7,1	4	28,6	0,341
Kitos negalios		5	62,5	0	0,0	3	37,5	0,156
Intelektu	Psichologas	7	46,7	7	46,7	1	6,7	0,489
Neurologinė		2	50,0	2	50,0	0	0,0	1,000
Kitos negalios		3	27,3	4	36,4	4	36,4	0,114

Intelektas	Odontologas	3	50,0	0	0,0	3	50,0	0,231
Neurologinė		0	0,0	2	66,7	1	33,3	0,185
Kitos negalios		1	25,0	1	25,0	2	50,0	1,000

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas neįgaliesiems trūkstamas ugdymo paslaugas buvo panašus pagal neįgaliųjų amžių, lytį, negalios laipsnį ir rūšį (12 lentelė).

12 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalių artimųjų charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas neįgaliesiems trūkstamas ugdymo paslaugas.

Požymis	Ugdymo paslaugos	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
Vaikai	Socialinis ugdymas	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Suaugusieji		5	83,3	0	0,0	1	16,7	
Vaikai	Profesinis ugdymas	2	66,7	1	33,3	0	0,0	0,207
Suaugusieji		6	20,0	15	50,0	9	30,0	
Vaikai	Savarankiškumo ugdymas	1	33,3	2	66,7	0	0,0	0,365
Suaugusieji		6	54,5	2	18,2	3	27,3	
Vaikai	Bendrasis ugdymas	8	57,1	4	28,6	2	14,3	0,100
Suaugusieji		2	22,2	2	22,2	5	55,6	
Neįgaliųjų lytis								
Vyrai	Socialinis ugdymas	3	75,0	0	0,0	1	25,0	1,000
Moterys		3	100,0	0	0,0	0	0,0	
Vyrai	Profesinis ugdymas	7	25,9	13	48,1	7	25,9	0,514
Moterys		1	12,5	3	37,5	4	50,0	
Vyrai	Savarankiškumo ugdymas	6	60,0	3	30,0	1	10,0	0,252
Moterys		1	25,0	1	25,0	2	50,0	
Vyrai	Bendrasis ugdymas	6	37,5	6	37,5	4	25,0	0,559
Moterys		4	50,0	1	12,5	3	37,5	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Socialinis ugdymas	-	-	0	0,0	0	0,0	1,000
Sunkus		-	-	0	0,0	1	100,0	
Lengvesnis	Profesinis ugdymas	-	-	13	59,1	9	40,9	0,565
Sunkus		-	-	1	33,3	2	66,7	

Lengvesnis	Savarankiškumo	-	-	1	33,3	2	66,7	0,486
Sunkus	ugdymas	-	-	3	75,0	1	25,0	
Lengvesnis	Bendrasis	-	-	1	50,0	1	50,0	1,000
Sunkus	ugdymas	-	-	6	50,0	6	50,0	
Negalios rūšis								
Intelektu	Socialinis	4	100,0	0	0,0	0	0,0	0,429
Neurologinė	ugdymas	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Kitos negalios		2	66,7	0	0,0	1	33,3	0,429
Intelektu	Profesinis	3	25,0	7	58,3	2	16,7	0,707
Neurologinė	ugdymas	1	50,0	0	0,0	1	50,0	0,259
Kitos negalios		4	26,7	7	46,7	4	26,7	1,000
Intelektu	Savarankiškumo	2	40,0	3	60,0	0	0,0	0,167
Neurologinė	ugdymas	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0,583
Kitos negalios		1	50,0	0	0,0	1	50,0	0,306
Intelektu	Bendrasis	4	36,4	6	54,5	1	9,1	0,090
Neurologinė	ugdymas	3	60,0	1	20,0	1	20,0	0,814
Kitos negalios		2	40,0	0	0,0	3	60,0	0,081

4.3. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jiems patiems.

Atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalia turinčių asmeniu?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal respondentų lytį. Tarp jaunesnių ir vyresnių respondentų, kaimo ir miesto gyventojų socialinės paramos poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal transporto paslaugų poreikį tyrimo metu mažėjo kaime gyvenančių tiriamųjų dalis, o mieste gyvenančių – didėjo (13 lentelė).

13 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalia turinčiu asmeniu?“.

Požymis	Identifikuoti trūkumai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Pagalba globojant	37	33,0	45	40,2	30	26,8	0,292
Vyresni		46	33,3	44	31,9	48	34,8	

Jaunesni	Psichologinė	26	60,5	10	23,3	7	16,3	0,539
Vyresni	parama	19	73,1	5	19,2	2	7,7	
Jaunesni	Socialinė	32	61,5	14	26,9	6	11,5	0,005
Vyresni	parama	19	31,7	25	41,7	16	26,7	
Jaunesni	Transporto	6	40,0	6	40,0	3	20,0	0,199
Vyresni	paslaugos	7	58,3	1	8,3	4	33,3	
Jaunesni	Medicininės	4	50,0	3	37,5	1	12,5	0,443
Vyresni	paslaugos	6	50,0	2	16,7	4	33,3	
Jaunesni	Informacija	5	38,5	4	30,8	4	30,8	0,353
Vyresni		8	61,5	4	30,8	1	7,7	
Lytis								
Vyras	Pagalba	6	28,6	10	47,6	5	23,8	0,541
Moteris	globojant	74	32,6	81	35,7	72	31,7	
Vyras	Psichologinė	5	71,4	1	14,3	1	14,3	1,000
Moteris	parama	41	65,1	14	22,2	8	12,7	
Vyras	Socialinė	13	59,1	8	36,4	1	4,5	0,116
Moteris	parama	38	40,9	35	37,6	20	21,5	
Vyras	Transporto	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0,492
Moteris	paslaugos	11	39,3	9	32,1	8	28,6	
Vyras	Medicininės	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0,476
Moteris	paslaugos	8	42,1	6	31,6	5	26,3	
Vyras	Informacija	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Moteris		12	48,0	8	32,0	5	20,0	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Pagalba	18	37,5	14	29,2	16	33,3	0,569
Miestas	globojant	66	32,4	76	37,3	62	30,4	
Kaimas	Psichologinė	16	66,7	6	25,0	2	8,3	0,701
Miestas	parama	30	65,2	9	19,6	7	15,2	
Kaimas	Socialinė	22	59,5	12	32,4	3	8,1	0,036
Miestas	parama	29	36,7	31	39,2	19	24,1	
Kaimas	Transporto	9	69,2	4	30,8	0	0,0	0,006
Miestas	paslaugos	4	25,0	4	25,0	8	50,0	
Kaimas	Medicininės	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0,768
Miestas	paslaugos	9	56,2	3	18,8	4	25,0	

Kaimas	Informacija	3	50,0	2	33,3	1	16,7	1,000
Miestas		10	50,0	6	30,0	4	20,0	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas jiems trūkstamas pagalbos rūšis, susijusias su neįgalaus asmens priežiūra buvo panašus pagal respondentų amžių, lytį ir gyvenamąją vietą (14 lentelė).

14 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas jiems trūkstamas pagalbos rūšis, susijusias su neįgalaus asmens priežiūra.

Požymis	Pagalba globojant	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Laikino atokvėpio paslauga	31	33,3	38	40,9	24	25,8	0,171
Vyresni		39	34,8	33	29,5	40	35,7	
Jaunesni	Nuolatinė pagalba	5	23,8	9	42,9	7	33,3	0,781
Vyresni		8	33,3	9	37,5	7	29,2	
Lytis								
Vyras	Laikino atokvėpio paslauga	6	33,3	8	44,4	4	22,2	0,640
Moteris		62	33,3	65	34,9	59	31,7	
Vyras	Nuolatinė pagalba	0	0,0	2	100,0	0	0,0	0,328
Moteris		12	28,6	16	38,1	14	33,3	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Laikino atokvėpio paslauga	13	33,3	13	33,3	13	33,3	0,966
Miestas		58	34,1	59	34,7	53	31,2	
Kaimas	Nuolatinė pagalba	5	55,6	1	11,1	3	33,3	0,105
Miestas		8	22,9	17	48,6	10	28,6	

Respondentų pasiskirstymas atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalia turinčiu asmeniu?“ buvo panašus pagal respondentų išsilavinimą, darbo krūvį ir šeimyninę padėtį. Tarp dirbančių ir nedirbančių paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal pagalbos globojant neįgalųjį poreikį tyrimo metu mažėjo mažas pajamas turinčių tiriamųjų dalis, o didesnes pajamas turinčių – didėjo. Tarp mažesnes ir didesnes

pajamas turinčių respondentų, tėvų ir kitų artimųjų grupės socialinės paramos poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (15 lentelė).

15 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalia turinčiu asmeniu?“.

Požymis	Identifikuoti trūkumai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Pagalba globojant	29	32,6	35	39,3	25	28,1	0,505
Aukštesnysis ar aukštasis		55	33,7	53	32,5	55	33,7	
Pagrindinis ar vidurinis	Psichologinė parama	19	63,3	7	23,3	4	13,3	0,933
Aukštesnysis ar aukštasis		27	69,2	7	17,9	5	12,8	
Pagrindinis ar vidurinis	Socialinė parama	30	45,5	23	34,8	13	19,7	0,972
Aukštesnysis ar aukštasis		20	43,5	17	37,0	9	19,6	
Pagrindinis ar vidurinis	Transporto paslaugos	7	58,3	3	25,0	2	16,7	0,505
Aukštesnysis ar aukštasis		6	35,3	5	29,4	6	35,3	
Pagrindinis ar vidurinis	Medicininės paslaugos	6	50,0	5	41,7	1	8,3	0,138
Aukštesnysis ar aukštasis		4	44,4	1	11,1	4	44,4	
Pagrindinis ar vidurinis	Informacija	5	55,6	3	33,3	1	11,1	0,872
Aukštesnysis ar aukštasis		8	47,1	5	29,4	4	23,5	
Užimtumas								
Dirbantys	Pagalba globojant	53	31,7	59	35,3	55	32,9	0,721
Nedirbantys		31	34,8	33	37,1	25	28,1	
Dirbantys	Psichologinė parama	33	66,0	11	22,0	6	12,0	0,927
Nedirbantys		13	65,0	4	20,0	3	15,0	
Dirbantys	Socialinė parama	29	47,5	20	32,8	12	19,7	0,629
Nedirbantys		22	41,5	22	41,5	9	17,0	
Dirbantys	Transporto paslaugos	9	40,9	9	40,9	4	18,2	0,058
Nedirbantys		4	50,0	0	0,0	4	50,0	
Dirbantys	Medicininės paslaugos	8	66,7	0	0,0	4	33,3	0,008
Nedirbantys		2	25,0	5	62,5	1	12,5	
Dirbantys	Informacija	6	40,0	5	33,3	4	26,7	0,523
Nedirbantys		7	63,6	3	27,3	1	9,1	
Darbo krūvis								

Pilnas etatas	Pagalba	32	30,8	37	35,6	35	33,7	0,655
Nepilnas etatas	globojant	38	34,2	42	37,8	31	27,9	
Pilnas etatas	Psichologinė	16	61,5	6	23,1	4	15,4	0,872
Nepilnas etatas	parama	26	66,7	8	20,5	5	12,8	
Pilnas etatas	Socialinė	20	46,5	14	32,6	9	20,9	0,684
Nepilnas etatas	parama	26	44,8	23	39,7	9	15,5	
Pilnas etatas	Transporto	6	24,0	6	24,0	3	52,0	0,475
Nepilnas etatas	paslaugos	7	58,3	2	16,7	3	25,0	
Pilnas etatas	Medicininės	7	58,3	2	16,7	3	25,0	0,410
Nepilnas etatas	paslaugos	3	37,5	4	50,0	1	12,5	
Pilnas etatas	Informacija	4	44,4	1	11,1	4	44,4	0,085
Nepilnas etatas		8	53,3	6	40,0	1	6,7	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Pagalba	36	50,0	24	33,3	12	16,7	< 0,001
> 300 eur/mėn.	globojant	40	25,8	57	36,8	58	37,4	
≤ 300 eur/mėn.	Psichologinė	23	71,9	7	21,9	2	6,2	0,225
> 300 eur/mėn.	parama	17	54,8	8	25,8	6	19,4	
≤ 300 eur/mėn.	Socialinė	30	51,7	23	39,7	5	8,6	0,020
> 300 eur/mėn.	parama	12	30,8	16	41,0	11	28,2	
≤ 300 eur/mėn.	Transporto	5	50,0	1	10,0	4	40,0	0,127
> 300 eur/mėn.	paslaugos	4	30,8	7	53,8	2	15,4	
≤ 300 eur/mėn.	Medicininės	5	71,4	2	28,6	0	0,0	0,317
> 300 eur/mėn.	paslaugos	5	41,7	3	25,0	4	33,3	
≤ 300 eur/mėn.	Informacija	7	63,6	4	36,4	0	0,0	0,196
> 300 eur/mėn.		4	36,4	4	36,4	3	27,3	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Pagalba	56	36,6	49	32,0	48	31,4	0,186
Neturi sutuoktinio	globojant	27	26,7	42	41,6	32	31,7	
Turi sutuoktinį	Psichologinė	24	58,5	10	24,4	7	17,1	0,412
Neturi sutuoktinio	parama	20	74,1	5	18,5	2	7,4	
Turi sutuoktinį	Socialinė	28	51,9	19	35,2	7	13,0	0,100
Neturi sutuoktinio	parama	20	33,9	24	40,7	15	25,4	
Turi sutuoktinį	Transporto	10	55,6	6	33,3	2	11,1	0,126
Neturi sutuoktinio	paslaugos	3	27,3	3	27,3	5	45,5	

Turi sutuoktinį	Medicininės	6	50,0	2	16,7	4	33,3	0,443
Neturi sutuoktinio	paslaugos	4	50,0	3	37,5	1	12,5	
Turi sutuoktinį	Informacija	5	45,5	2	18,2	4	36,4	0,212
Neturi sutuoktinio		8	53,3	6	40,0	1	6,7	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Pagalba	70	31,5	84	37,8	68	30,6	0,269
Kiti artimieji	globojant	13	38,2	8	23,5	13	38,2	
Tėvai	Psichologinė	37	64,9	13	22,8	7	12,3	0,815
Kiti artimieji	parama	9	69,2	2	15,4	2	15,4	
Tėvai	Socialinė	37	42,0	29	33,0	22	25,0	0,012
Kiti artimieji	parama	13	48,1	14	51,9	0	0,0	
Tėvai	Transporto	7	36,8	7	36,8	5	26,3	0,563
Kiti artimieji	paslaugos	6	54,5	2	18,2	3	27,3	
Tėvai	Medicininės	9	52,9	3	17,6	5	29,4	0,105
Kiti artimieji	paslaugos	1	25,0	3	75,0	0	0,0	
Tėvai	Informacija	10	47,6	6	28,6	5	23,8	0,660
Kiti artimieji		3	60,0	2	40,0	0	0,0	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas jiems trūkstamas pagalbos rūšis, susijusias su neįgalaus asmens priežiūra buvo panašus pagal respondentų išsilavinimą, užimtumą, darbo krūvį, šeimyninę padėtį ir giminystės ryšį su neįgaliuoju. Pagal laikino atokvėpio poreikį tyrimo metu mažėjo mažas pajamas turinčių tiriamųjų dalis, o didesnes pajamas turinčių – didėjo (16 lentelė).

16 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas jiems trūkstamas pagalbos rūšis, susijusias su neįgalaus asmens priežiūra.

Požymis	Pagalba globojant	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Laikino atokvėpio paslauga	25	36,2	27	39,1	17	24,6	0,304
Aukštesnysis ar aukštasis		46	32,9	45	32,1	49	35,0	
Pagrindinis ar vidurinis	Nuolatinė pagalba	4	21,1	8	42,1	7	36,8	0,553
Aukštesnysis ar aukštasis		9	36,0	9	36,0	7	28,0	
Užimtumas								

Dirbantys	Laikino atokvėpio	46	32,6	50	35,5	45	31,9	0,902
Nedirbantys	paslauga	25	35,7	24	34,3	21	30,0	
Dirbantys	Nuolatinė pagalba	7	26,9	9	34,6	10	38,5	0,450
Nedirbantys		6	31,6	9	47,4	4	21,1	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Laikino atokvėpio	27	30,7	31	35,2	30	34,1	0,641
Nepilnas etatas	paslauga	32	36,0	32	36,0	25	28,1	
Pilnas etatas	Nuolatinė pagalba	5	29,4	6	35,3	6	35,3	0,763
Nepilnas etatas		6	30,0	9	45,0	5	25,0	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Laikino atokvėpio	29	55,8	16	30,8	7	13,5	< 0,001
> 300 eur/mėn.	paslauga	34	25,6	49	36,8	50	37,6	
≤ 300 eur/mėn.	Nuolatinė pagalba	7	36,8	7	36,8	5	26,3	0,725
> 300 eur/mėn.		6	26,1	9	39,1	8	34,8	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Laikino atokvėpio	48	36,6	43	32,8	40	30,5	0,405
Neturi sutuoktinio	paslauga	22	27,8	31	39,2	26	32,9	
Turi sutuoktinį	Nuolatinė pagalba	7	35,0	7	35,0	6	30,0	0,624
Neturi sutuoktinio		5	21,7	10	43,5	8	34,8	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Laikino atokvėpio	61	33,2	67	36,4	56	30,4	0,466
Kiti artimieji	paslauga	9	33,3	7	25,9	11	40,7	
Tėvai	Nuolatinė pagalba	10	26,3	16	42,1	12	31,6	0,777
Kiti artimieji		3	42,9	2	28,6	2	28,6	

Atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalia turinčių asmeniu?“ respondentų pasiskirstymas skyrėsi pagal neįgaliųjų amžių, lytį, negalios laipsnį ir rūšį. Pagal pagalbos globojant neįgalųjį poreikį tyrimo metu mažėjo vaikus globojančių dalis, o suaugusius prižiūrinti – didėjo. Pagal socialinės paramos ir informacijos poreikį tyrimo metu mažėjo vaikų ir suaugusių globėjų dalys. Tarp vyrų ir moteris slaugančių respondentų grupių paslaugų poreikio pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal socialinės paramos poreikį tyrimo metu mažėjo respondentų, globojančių asmenis su lengvesne negalia, dalis, o slaugančių su sunkia negalia – didėjo (17 lentelė).

17 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalių artimųjų charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jums gyvenant su negalia turinčiu asmeniu?“.

Požymis	Identifikuoti trūkumai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
Vaikai	Pagalba	12	60,0	6	30,0	2	10,0	0,022
Suaugusieji	globojant	71	31,7	79	35,3	74	33,0	
Vaikai	Psichologinė	15	71,4	6	28,6	0	0,0	0,078
Suaugusieji	parama	29	61,7	9	19,1	9	19,1	
Vaikai	Socialinė	14	77,8	4	22,2	0	0,0	0,006
Suaugusieji	parama	37	38,5	38	39,6	21	21,9	
Vaikai	Transporto	1	33,3	2	66,7	0	0,0	0,434
Suaugusieji	paslaugos	12	46,2	7	26,9	7	26,9	
Vaikai	Medicininės	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Suaugusieji	paslaugos	9	47,4	5	26,3	5	26,3	
Vaikai	Informacija	6	100,0	0	0,0	0	0,0	0,034
Suaugusieji		7	38,9	7	38,9	4	22,2	
Neįgaliųjų lytis								
Vyrai	Pagalba	42	31,6	50	37,6	41	30,8	0,868
Moterys	globojant	41	33,6	42	34,4	39	32,0	
Vyrai	Psichologinė	25	67,6	8	21,6	4	10,8	0,936
Moterys	parama	21	63,6	7	21,2	5	15,2	
Vyrai	Socialinė	29	46,0	22	34,9	12	19,0	0,858
Moterys	parama	22	41,5	21	39,6	10	18,9	
Vyrai	Transporto	7	43,8	6	37,5	3	18,8	0,721
Moterys	paslaugos	6	46,2	3	23,1	4	30,8	
Vyrai	Medicininės	8	72,7	0	0,0	3	27,3	0,006
Moterys	paslaugos	2	20,0	6	60,0	2	20,0	
Vyrai	Informacija	6	42,9	5	35,7	3	21,4	0,876
Moterys		7	58,3	3	25,0	2	16,7	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Pagalba	-	-	22	56,4	17	43,6	0,483
Sunkus	globojant	-	-	64	50,0	64	50,0	

Lengvesnis	Psichologinė	-	-	10	66,7	5	33,3	0,679
Sunkus	parama	-	-	5	55,6	4	44,4	
Lengvesnis	Socialinė	-	-	28	75,7	9	24,3	0,031
Sunkus	parama	-	-	10	47,6	11	52,4	
Lengvesnis	Transporto	-	-	4	100,0	0	0,0	0,082
Sunkus	paslaugos	-	-	5	38,5	8	61,5	
Lengvesnis	Medicininės	-	-	4	80,0	1	20,0	0,242
Sunkus	paslaugos	-	-	2	33,3	4	66,7	
Lengvesnis	Informacija	-	-	4	50,0	4	50,0	0,565
Sunkus		-	-	4	80,0	1	20,0	
Negalios rūšis								
Intelektu	Pagalba	34	33,0	42	40,8	27	26,2	0,601
Neurologinė	globojant	19	43,2	15	34,1	10	22,7	0,293
Kitos negalios		20	28,2	25	35,2	26	36,6	0,211
Intelektu	Psichologinė	26	76,5	6	17,6	2	5,9	0,211
Neurologinė	parama	6	85,7	0	0,0	1	14,3	0,460
Kitos negalios		8	50,0	4	25,0	4	25,0	0,081
Intelektu	Socialinė	27	61,4	9	20,5	8	18,2	0,009
Neurologinė	parama	6	42,9	5	35,7	3	21,4	
Kitos negalios		11	28,9	20	52,6	7	18,4	
Intelektu	Transporto	7	43,8	4	25,0	5	31,3	0,849
Neurologinė	paslaugos	0	0,0	0	0,0	1	100,0	0,522
Kitos negalios		4	66,7	2	33,3	0	0,0	0,335
Intelektu	Medicininės	5	50,0	3	30,0	2	20,0	1,000
Neurologinė	paslaugos	4	100,0	0	0,0	0	0,0	0,123
Kitos negalios		1	20,0	2	40,0	2	40,0	0,195
Intelektu	Informacija	5	45,5	3	27,3	3	27,3	1,000
Neurologinė		2	66,7	0	0,0	1	33,3	0,565
Kitos negalios		4	44,4	4	44,4	1	11,1	0,556

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintas jiems trūkstamas pagalbos rūšis, susijusias su neįgalaus asmens priežiūra buvo panašus pagal neįgaliųjų amžių, lytį, negalios laipsnį ir rūšį (18 lentelė).

18 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgaliųjų charakteristikas, laikotarpius ir įvardintas jiems trūkstamas pagalbos rūšis, susijusias su neįgalaus asmens priežiūra.

Požymis	Pagalba globojant	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
Vaikai	Laikino atokvėpio paslauga	10	58,8	5	29,4	2	11,8	0,067
Suaugusieji		60	32,6	64	34,8	60	32,6	
Vaikai	Nuolatinė pagalba	2	66,7	1	33,3	0	0,0	0,372
Suaugusieji		11	26,8	16	39,0	14	34,1	
Neįgaliųjų lytis								
Vyrai	Laikino atokvėpio paslauga	38	33,6	40	35,4	35	31,0	0,966
Moterys		32	32,7	34	34,7	32	32,7	
Vyrai	Nuolatinė pagalba	5	26,3	10	52,6	4	21,1	0,357
Moterys		8	32,0	8	32,0	9	36,0	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Laikino atokvėpio paslauga	-	-	17	58,6	12	41,4	0,361
Sunkus		-	-	53	49,1	55	50,9	
Lengvesnis	Nuolatinė pagalba	-	-	4	50,0	4	50,0	1,000
Sunkus		-	-	11	52,4	10	47,6	
Negalios rūšis								
Intelektu	Laikino atokvėpio paslauga	29	34,5	32	38,1	23	27,4	0,863
Neurologinė		19	46,3	13	31,7	9	22,0	0,168
Kitos negalios		13	24,5	20	37,7	20	37,7	0,135
Intelektu	Nuolatinė pagalba	6	30,0	9	45,0	5	25,0	1,000
Neurologinė		0	0,0	3	60,0	2	40,0	0,353
Kitos negalios		6	40,0	5	33,3	4	26,7	0,552

4.4. Artimųjų lūkesčiai, susiję su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.

Respondentų pasiskirstymas atsakant į klausimą „Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?“ buvo panašus pagal respondentų amžių, lytį ir gyvenamąją vietą (19 lentelė).

19 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?“.

Požymis	Lūkesčiai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Neigiami pokyčiai	9	52,9	7	41,2	1	5,9	0,093
Vyresni		10	26,3	18	47,4	10	26,3	
Jaunesni	Teigiami pokyčiai	70	49,6	47	33,3	24	17,0	0,078
Vyresni		69	37,9	68	37,4	45	24,7	
Lytis								
Vyras	Neigiami pokyčiai	4	40,0	4	40,0	2	20,0	0,902
Moteris		13	31,7	19	46,3	9	22,0	
Vyras	Teigiami pokyčiai	18	60,0	8	26,7	4	13,3	0,289
Moteris		121	45,0	94	34,9	54	20,1	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Neigiami pokyčiai	5	41,7	5	41,7	2	16,7	1,000
Miestas		14	35,0	17	42,5	9	22,5	
Kaimas	Teigiami pokyčiai	46	53,5	24	27,9	16	18,6	0,294
Miestas		94	43,7	76	35,3	45	20,9	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintus jų teigiamus lūkesčius buvo panašus pagal respondentų amžių, lytį ir gyvenamąją vietą (20 lentelė).

20 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintus jų teigiamus lūkesčius.

Požymis	Teigiami pokyčiai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Teigiamas požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	5	35,7	6	42,9	3	21,4	0,908
Vyresni		8	36,4	7	31,8	7	31,8	
Jaunesni	Kokybiškos paslaugos	16	50,0	11	34,4	5	15,6	0,314
Vyresni		9	31,0	13	44,8	7	24,1	

Jaunesni	Didesnis paslaugų	24	45,3	21	39,6	8	15,1	0,925
Vyresni	skaičius	29	47,5	22	36,1	10	16,4	
Lytis								
Vyras	Teigiamas	2	50,0	1	25,0	1	25,0	0,815
Moteris	požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	11	32,4	14	41,2	9	26,5	
Vyras	Kokybiškos	2	33,3	2	33,3	2	33,3	0,731
Moteris	paslaugos	23	41,1	23	41,1	10	17,9	
Vyras	Didesnis paslaugų	4	57,1	2	28,6	1	14,3	0,874
Moteris	skaičius	50	46,3	41	38,0	17	15,7	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Teigiamas	5	45,5	2	18,2	4	36,4	0,397
Miestas	požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	8	32,0	11	44,0	6	24,0	
Kaimas	Kokybiškos	6	54,5	4	36,4	1	9,1	0,472
Miestas	paslaugos	18	36,0	21	42,0	11	22,0	
Kaimas	Didesnis paslaugų	15	55,6	9	33,3	3	11,1	0,536
Miestas	skaičius	39	43,8	35	39,3	15	16,9	

Atsakant į klausimą „Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal respondentų išsilavinimą, užimtumą, darbo krūvį, šeimyninę padėtį ir giminystės ryšį su neįgaliuoju. Tarp mažesnes ir didesnes pajamas turinčių respondentų grupių įvardintų lūkesčių pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (21 lentelė).

21 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?“.

Požymis	Lūkesčiai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Neigiami	7	35,0	12	60,0	1	5,0	0,052
Aukštesnysis ar aukštasis	pokyčiai	12	36,4	11	33,3	10	30,3	

Pagrindinis ar vidurinis Aukštesnysis ar aukštasis	Teigiami pokyčiai	68 72	48,9 44,7	47 52	33,8 32,3	24 37	17,3 23,0	0,465
Užimtumas								
Dirbantys	Neigiami	13	41,9	12	38,7	6	19,4	0,410
Nedirbantys	pokyčiai	5	23,8	11	52,4	5	23,8	
Dirbantys	Teigiami	80	43,5	66	35,9	38	20,7	0,433
Nedirbantys	pokyčiai	61	50,8	36	30,0	23	19,2	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Neigiami	12	41,4	11	37,9	6	20,7	0,482
Nepilnas etatas	pokyčiai	3	21,4	8	57,1	3	21,4	
Pilnas etatas	Teigiami	44	38,9	43	38,1	26	23,0	0,166
Nepilnas etatas	pokyčiai	77	50,7	47	30,9	28	18,4	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Neigiami	6	42,9	8	57,1	0	0,0	0,152
> 300 eur/mėn.	pokyčiai	11	33,3	14	42,4	8	24,2	
≤ 300 eur/mėn.	Teigiami	69	59,5	36	31,0	11	9,5	< 0,001
> 300 eur/mėn.	pokyčiai	54	34,6	61	39,1	41	26,3	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Neigiami	14	43,8	12	37,5	6	18,8	0,232
Neturi sutuoktinio	pokyčiai	4	20,0	11	55,0	5	25,0	
Turi sutuoktinį	Teigiami	77	47,5	50	30,9	35	21,6	0,420
Neturi sutuoktinio	pokyčiai	60	43,8	52	38,0	25	18,2	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Neigiami	18	37,5	19	39,6	11	22,9	0,261
Kiti artimieji	pokyčiai	1	20,0	4	80,0	0	0,0	
Tėvai	Teigiami	110	44,7	82	33,3	54	22,0	0,271
Kiti artimieji	pokyčiai	27	48,2	22	39,3	7	12,5	

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintus jų teigiamus lūkesčius buvo panašus pagal respondentų išsilavinimą, užimtumą, darbo krūvį, pajamas, šeimyninę padėtį ir giminystės ryšį su neįgalioju (22 lentelė).

22 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas, laikotarpius ir įvardintus jų teigiamus lūkesčius.

Požymis	Teigiami pokyčiai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Teigiamas požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	8	34,8	9	39,1	6	26,1	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis		5	33,3	6	40,0	4	26,7	
Pagrindinis ar vidurinis	Kokybiškos paslaugos	9	45,0	8	40,0	3	15,0	0,878
Aukštesnysis ar aukštasis		16	40,0	15	37,5	9	22,5	
Pagrindinis ar vidurinis	Didesnis paslaugų skaičius	22	50,0	19	43,2	3	6,9	0,080
Aukštesnysis ar aukštasis		32	47,1	21	30,9	15	22,1	
Užimtumas								
Dirbantys	Teigiamas požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	9	39,1	8	34,8	6	26,1	0,649
Nedirbantys		4	26,7	7	46,7	4	26,7	
Dirbantys	Kokybiškos paslaugos	17	37,8	19	42,2	9	20,0	0,742
Nedirbantys		8	47,1	6	35,3	3	17,6	
Dirbantys	Didesnis paslaugų skaičius	32	45,7	27	38,6	11	15,7	0,939
Nedirbantys		22	48,9	16	35,6	7	15,6	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Teigiamas požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	3	23,1	7	53,8	3	23,1	0,610
Nepilnas etatas		9	40,9	8	36,4	5	22,7	
Pilnas etatas	Kokybiškos paslaugos	12	35,3	16	47,1	6	17,6	0,165
Nepilnas etatas		11	55,0	4	20,0	5	25,0	
Pilnas etatas	Didesnis paslaugų skaičius	22	48,9	14	31,1	9	20,0	0,580
Nepilnas etatas		22	43,1	21	41,2	8	15,7	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Teigiamas požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	7	43,8	6	37,5	3	18,8	0,409
> 300 eur/mėn.		5	25,0	8	40,0	7	35,0	
≤ 300 eur/mėn.	Kokybiškos paslaugos	7	53,8	5	38,5	1	7,7	0,265
> 300 eur/mėn.		13	31,0	19	45,2	10	23,8	

≤ 300 eur/mėn.	Didesnis paslaugų	23	56,1	14	34,1	4	9,8	0,142
> 300 eur/mėn.	skaičius	24	38,1	26	41,3	13	20,6	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Teigiamas	7	36,8	6	31,6	6	31,6	0,584
Neturi sutuoktinio	požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	6	31,6	9	47,4	4	21,1	
Turi sutuoktinį	Kokybiškos	16	39,0	16	39,0	9	22,0	0,881
Neturi sutuoktinio	paslaugos	9	45,0	8	40,0	3	15,0	
Turi sutuoktinį	Didesnis paslaugų	32	50,0	19	29,7	13	20,3	0,064
Neturi sutuoktinio	skaičius	20	40,0	25	50,0	5	10,0	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Teigiamas	12	35,3	13	38,2	9	26,5	0,837
Kiti artimieji	požiūris į neįgalų asmenį ir jo šeimą	1	20,0	3	60,0	1	20,0	
Tėvai	Kokybiškos	20	36,4	23	41,8	12	21,8	0,257
Kiti artimieji	paslaugos	5	71,4	2	28,6	0	0,0	
Tėvai	Didesnis paslaugų	42	45,7	33	35,9	17	18,5	0,226
Kiti artimieji	skaičius	11	47,8	11	47,8	1	4,4	

Atsakant į klausimą „Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal neįgaliojo lytį, negalios laipsnį ir rūšį. Pagal teigiamų pokyčių lūkestį tyrimo metu mažėjo respondentų, prižiūrinčių vaikus ir suaugusius, dalys (23 lentelė).

23 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalaus artimojo charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Ko tikėtės iš šiuo metu vykstančio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų?“.

Požymis	Lūkesčiai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
Vaikai	Neigiami	6	54,5	4	36,4	1	9,1	0,449
Suaugusieji	pokyčiai	12	31,6	17	44,7	9	23,7	
Vaikai	Teigiami	27	73,0	10	27,0	0	0,0	< 0,001
Suaugusieji	pokyčiai	112	43,4	87	33,7	59	22,9	

Neįgaliųjų lytis								
Vyrai	Neigiami	12	40,0	14	46,7	4	13,3	0,345
Moterys	pokyčiai	7	30,4	9	39,1	7	30,4	
Vyrai	Teigiami	80	49,1	51	31,3	32	19,6	0,448
Moterys	pokyčiai	60	42,3	53	37,3	29	20,4	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Neigiami	-	-	9	69,2	4	30,8	1,000
Sunkus	pokyčiai	-	-	11	64,7	6	35,3	
Lengvesnis	Teigiami	-	-	51	68,0	24	32,0	0,097
Sunkus	pokyčiai	-	-	42	53,8	36	46,2	
Negalios rūšis								
Intelektu	Neigiami	8	47,1	6	35,3	3	17,6	0,833
Neurologinė	pokyčiai	3	50,0	2	33,3	1	16,7	1,000
Kitos negalios		7	41,2	8	47,1	2	11,8	0,754
Intelektu	Teigiami	57	48,3	40	33,9	21	17,8	0,925
Neurologinė	pokyčiai	28	53,8	16	30,8	8	15,4	0,609
Kitos negalios		35	43,8	27	33,8	18	22,5	0,519

Respondentų pasiskirstymas pagal įvardintus jų teigiamus lūkesčius buvo panašus pagal neįgaliojo lytį ir negalios laipsnį. Tarp vaikų ir suaugusių slaugančių respondentų grupių įvardintų lūkesčių pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas. Pagal kokybiškų paslaugų lūkestį tyrimo metu mažėjo respondentų, prižiūrinčių asmenis su neurologinė negalia, dalis (24 lentelė).

24 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalaus artimojo charakteristikas, laikotarpius ir įvardintus jų teigiamus lūkesčius.

Požymis	Teigiami pokyčiai	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								0,013
Vaikai	Teigiamas požiūris	4	100,0	0	0,0	0	0,0	
Suaugusieji	į neįgalų asmenį ir jo šeimą	9	27,3	15	45,5	9	27,3	
Vaikai	Kokybiškos	5	55,6	4	44,4	0	0,0	0,289
Suaugusieji	paslaugos	20	40,8	17	34,7	12	24,5	

Vaikai	Didesnis teikiamų paslaugų skaičius	8	80,0	2	20,0	0	0,0	0,124
Suaugusieji		45	44,1	40	39,2	17	16,7	
Neįgalųjų lytis								
Vyrai	Teigiamas požiūris	7	38,9	7	38,9	4	22,2	0,779
Moterys	į neįgalų asmenį ir jo šeimą	6	28,6	9	42,9	6	28,6	
Vyrai	Kokybiškos	17	45,9	11	29,7	9	24,3	0,129
Moterys	paslaugos	8	32,0	14	56,0	3	12,0	
Vyrai	Didesnis teikiamų paslaugų skaičius	33	50,8	20	30,8	12	18,5	0,184
Moterys		21	41,2	24	47,1	6	11,8	
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Teigiamas požiūris	-	-	7	58,3	5	41,7	1,000
Sunkus	į neįgalų asmenį ir jo šeimą	-	-	6	54,5	5	45,5	
Lengvesnis	Kokybiškos	-	-	15	78,9	4	21,1	0,090
Sunkus	paslaugos	-	-	8	50,0	8	50,0	
Lengvesnis	Didesnis teikiamų paslaugų skaičius	-	-	18	81,8	4	18,2	0,145
Sunkus		-	-	22	61,1	14	38,9	
Negalios rūšis								
Intelektu	Teigiamas požiūris	7	43,8	5	31,3	4	25,0	0,362
Neurologinė	į neįgalų asmenį ir jo šeimą	4	40,0	5	50,0	1	10,0	0,695
Kitos negalios		0	0,0	4	66,7	2	33,3	0,093
Intelektu	Kokybiškos	9	36,0	12	48,0	4	16,0	0,197
Neurologinė	paslaugos	6	85,7	1	14,3	0	0,0	0,044
Kitos negalios		6	33,3	5	27,8	7	38,9	0,143
Intelektu	Didesnis teikiamų paslaugų skaičius	16	42,1	16	42,1	6	15,8	0,810
Neurologinė		10	41,7	10	41,7	4	16,7	0,950
Kitos negalios		18	51,4	11	31,4	6	17,1	0,575

4.5. Artimųjų baimės, susijusios su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.

Atsakant į klausimą „Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?“ respondentų pasiskirstymas

buvo panašus pagal respondentų lytį ir gyvenamąją vietą. Tarp jaunesnių ir vyresnių respondentų grupių įvardintų baimių pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (25 lentelė).

25 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?“.

Požymis	Baimės	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Amžius								
Jaunesni	Visuomenės neigiamas požiūris	1	50,0	1	50,0	0	0,0	0,346
Vyresni		8	88,9	1	11,1	0	0,0	
Jaunesni	Paslaugų trūkumas	1	14,3	5	71,4	1	14,3	0,036
Vyresni		6	37,5	2	12,5	8	50,0	
Jaunesni	Paslaugų kokybės trūkumas	5	41,7	7	58,3	0	0,0	0,635
Vyresni		3	33,3	5	55,6	1	11,1	
Jaunesni	Finansiniai pokyčiai	0	0,0	1	20,0	4	80,0	1,000
Vyresni		0	0,0	0	0,0	2	100	
Jaunesni	Informacijos trūkumas	1	20,0	3	60,0	1	20,0	0,679
Vyresni		0	0,0	1	33,3	2	66,7	
Jaunesni	Neįgaliųjų socialinė izoliacija	0	0,0	1	25,0	3	75,0	1,000
Vyresni		0	0,0	0	0,0	3	100,0	
Jaunesni	Neužtikrintas neįgaliųjų saugumas	8	66,7	4	33,3	0	0,0	1,000
Vyresni		3	60,0	2	40,0	0	0,0	
Lytis								
Vyras	Visuomenės neigiamas požiūris	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Moteris		8	80,0	2	20,0	0	0,0	
Vyras	Paslaugų trūkumas	1	33,3	2	66,7	0	0,0	0,253
Moteris		6	30,0	5	25,0	9	45,0	
Vyras	Paslaugų kokybės trūkumas	0	0,0	2	100,0	0	0,0	0,543
Moteris		8	42,1	10	52,6	1	5,3	
Vyras	Finansiniai pokyčiai	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Moteris		0	0,0	1	20,0	4	80,0	

Vyras	Informacijos	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Moteris	trūkumas	1	12,5	4	50,0	3	37,5	
Vyras	Neįgaliųjų	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Moteris	socialinė izoliacija	0	0,0	1	14,3	6	85,7	
Vyras	Neužtikrintas	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Moteris	neįgaliųjų saugumas	11	64,7	6	35,3	0	0,0	
Gyvenamoji vieta								
Kaimas	Visuomenės	4	80,0	1	20,0	0	0,0	1,000
Miestas	neigiamas požiūris	5	83,3	1	16,7	0	0,0	
Kaimas	Paslaugų trūkumas	0	0,0	1	100,0	0	0,0	0,636
Miestas		7	33,3	6	28,6	8	38,1	
Kaimas	Paslaugų kokybės	1	33,3	2	66,7	0	0,0	1,000
Miestas	trūkumas	6	35,3	10	58,8	1	5,9	
Kaimas	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1,000
Miestas	pokyčiai	0	0,0	1	16,7	5	83,3	
Kaimas	Informacijos	1	50,0	1	50,0	0	0,0	0,357
Miestas	trūkumas	0	0,0	3	50,0	3	50,0	
Kaimas	Neįgaliųjų	0	0,0	1	100,0	0	0,0	0,143
Miestas	socialinė izoliacija	0	0,0	0	0,0	6	100,0	
Kaimas	Neužtikrintas	3	50,0	3	50,0	0	0,0	0,600
Miestas	neįgaliųjų saugumas	8	72,7	3	27,3	0	0,0	

Atsakant į klausimą „Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?“ respondentų pasiskirstymas buvo panašus pagal respondentų užimtumą, darbo krūvį, pajamas, šeimyninę padėtį ir giminystės ryšį su neįgalioju. Tarp žemesnį ir aukštesnį išsilavinimą turinčių respondentų grupių įvardintų baimių pokytis per tyrimo laikotarpį buvo nevienodas (26 lentelė).

Respondentų pasiskirstymas atsakant į klausimą „Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?“ buvo panašus pagal neįgaliųjų amžių, lytį ir negalios rūšį. Pagal informacijos trūkumo baimę tyrimo metu mažėjo respondentų, prižiūrinčių asmenis su lengvesne negalia, dalis, o slaugančių sunkią negalią turinčiuosius – didėjo (27 lentelė).

27 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal neįgalaus artimojo charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?“.

Požymis	Baimės	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Neįgaliųjų amžius								
	Vaikai	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
	Suaugusieji	8	80,0	2	20,0	0	0,0	
	Vaikai	0	0,0	3	75,0	1	25,0	0,136
	Suaugusieji	6	37,5	3	18,8	7	43,8	
	Vaikai	1	33,3	2	66,7	0	0,0	1,000
	Suaugusieji	7	41,2	9	52,9	1	5,9	
	Vaikai	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
	Suaugusieji	0	0,0	1	16,7	5	83,3	
	Vaikai	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0,125
	Suaugusieji	0	0,0	4	57,1	3	42,9	
	Vaikai	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
	Suaugusieji	0	0,0	1	14,3	6	85,7	
	Vaikai	3	75,0	1	25,0	0	0,0	1,000
Suaugusieji	8	61,5	5	38,5	0	0,0		
	saugumas							
Neįgaliųjų lytis								
	Vyrai	6	85,7	1	14,3	0	0,0	1,000
	Moterys	3	75,0	1	25,0	0	0,0	
	Vyrai	4	30,8	2	15,4	7	53,8	0,172
	Moterys	3	30,0	5	50,0	2	20,0	
	Vyrai	4	36,4	7	63,6	0	0,0	0,817
	Moterys	4	40,0	5	50,0	1	10,0	
	Vyrai	0	0,0	0	0,0	4	100,0	0,429
	Moterys	0	0,0	1	33,3	2	66,7	
	Vyrai	1	25,0	1	25,0	2	50,0	0,486
	Moterys	0	0,0	3	75,0	1	25,0	
	Vyrai	0	0,0	0	0,0	3	100,0	1,000
	Moterys	0	0,0	1	25,0	3	75,0	
		socialinė izoliacija						

Vyrai	Neužtikrintas	3	50,0	3	50,0	0	0,0	
Moterys	neįgaliųjų saugumas	8	72,7	3	27,3	0	0,0	0,600
Negalios laipsnis								
Lengvesnis	Visuomenės	-	-	1	100,0	0	0,0	1,000
Sunkus	neigiamas požiūris	-	-	1	100,0	0	0,0	
Lengvesnis	Paslaugų trūkumas	-	-	2	50,0	2	50,0	1,000
Sunkus		-	-	4	36,4	7	63,6	
Lengvesnis	Paslaugų kokybės	-	-	3	100,0	0	0,0	1,000
Sunkus	trūkumas	-	-	7	87,5	1	12,5	
Lengvesnis	Finansiniai	-	-	1	16,7	5	83,3	1,000
Sunkus	pokyčiai	-	-	0	0,0	1	100,0	
Lengvesnis	Informacijos	-	-	4	100,0	0	0,0	0,029
Sunkus	trūkumas	-	-	0	0,0	3	100,0	
Lengvesnis	Neįgaliųjų	-	-	1	25,0	3	75,0	1,000
Sunkus	socialinė izoliacija	-	-	0	0,0	3	100,0	
Lengvesnis	Neužtikrintas	-	-	4	100,0	0	0,0	1,000
Sunkus	neįgaliųjų saugumas	-	-	2	100,0	0	0,0	
Negalios rūšis								
Intelektas	Visuomenės	1	50,0	1	50,0	0	0,0	0,417
Neurologinė	neigiamas požiūris	4	100,0	0	0,0	0	0,0	0,444
Kitos negalios		2	66,7	1	33,3	0	0,0	1,000
Intelektas	Paslaugų trūkumas	3	37,5	3	37,5	2	25,0	1,000
Neurologinė		0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Kitos negalios		4	36,4	3	27,3	4	36,4	1,000
Intelektas	Paslaugų kokybės	1	14,3	5	71,4	1	14,3	0,212
Neurologinė	trūkumas	3	42,9	4	57,1	0	0,0	1,000
Kitos negalios		2	66,7	1	33,3	0	0,0	0,603
Intelektas	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1,000
Neurologinė	pokyčiai	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Kitos negalios		0	0,0	1	25,0	3	75,0	1,000
Intelektas	Informacijos	0	0,0	1	33,3	2	66,7	0,679
Neurologinė	trūkumas	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000

Kitos negalios		1	20,0	3	60,0	1	20,0	0,679
Intelektos	Neįgaliųjų	0	0,0	1	20,0	4	80,0	1,000
Neurologinė	socialinė izoliacija	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Kitos negalios		0	0,0	0	0,0	2	100,0	1,000
Intelektos	Neužtikrintas	6	60,0	4	40,0	0	0,0	0,251
Neurologinė	neįgaliųjų	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1,000
Kitos negalios	saugumas	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0,506

5. REZULTATŲ APITARIMAS

5.1. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jų neįgaliems artimiesiems.

Šio baigiamojo darbo tyrimo rezultatai atskleidė, kad psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turintys asmenys pastebi įvairių paslaugų trūkumą, kurio paplitimas priklauso nuo jų artimųjų socialinių ir demografinių veiksnių.

Vertinant gyvenamosios vietos aspektą, nustatyta, kad sveikatos priežiūros paslaugų trūkumas 2016 m. buvo dažnesnis tarp mieste gyvenančių respondentų (43,9% prieš 38,5%). Tačiau 2022 m. situacija pasikeitė – tik 11,5% kaimo gyventojų įvardijo šį trūkumą, o tarp mieste gyvenančių tiriamųjų – išliko reikšmingas (33,7%). Panaši tendencija matoma ir vertinant transporto paslaugas. 2016 m. jų stoką minėjo net 90% kaime gyvenančių respondentų, tačiau 2022 m. – tik 10%, kai tarp miesto gyventojų šis rodiklis nesikeitė ir išliko apie 31%. Be to, lėšų trūkumas ženkliai sumažėjo tarp respondentų, gyvenančių kaime – nuo 85,7% 2016 m. iki 4,8% 2022 m. Tarp miesto gyventojų šis rodiklis taip pat mažėjo, tačiau subtiliau (nuo 50% iki 15,4%). Prieštaraujančius rezultatus gavo Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas, kuris atskleidė, kad kaimuose gyvenantys globėjai dažniau susidurdavo su finansinėmis kliūtimis. Taip pat jie rečiau kreipdavosi į sveikatos priežiūros įstaigas (15). Psichologo paslaugų prieinamumas kaime itin pagerėjo. 2019 m. jų trūkumą išreiškė 80% respondentų, o 2022 m. 0%. Mieste vis dar išlieka psichologų stoka (20,7%). Šie rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad per nagrinėjamą laikotarpį kaimo vietovėse kai kurių paslaugų prieinamumas reikšmingai pagerėjo, tačiau mieste dalis paslaugų vis dar neužtikrina visaverčio poreikių patenkinimo.

Dirbantieji nepilnu etatu respondentai, 2016 ir 2019 m., dažniau nurodė ugdymo paslaugų trūkumą (atitinkamai 48,4% prieš 34,2% ir 38,7% prieš 26,3%). Visgi 2022 m. padėtis pasikeitė. Šių paslaugų stoką įvardijo 39,5% dirbančiųjų pilnu etatu tiriamųjų. Tikėtina, kad derinti darbą ir artimojo priežiūrą vis dar labai sudėtinga, kai trūksta prieinamų dienos užimtumo ar ugdymo paslaugų.

Analizuojant paslaugų trūkumą pagal respondentų pajamas, matyti kintančios tendencijos tarp skirtingų metų. 2016 m. dauguma identifikuotų trūkumų dažniau įvardijo mažesnes pajamas turintys tiriamieji. Ypač išsiskyrė transporto (84,6% prieš 30%) ir laikinos globos (71,4% prieš 43,4%) paslaugos. 2022 m. daugeliu atvejų didesnių pajamų grupė dažniau akcentavo paslaugų stoką. Odontologo paslaugų trūkumą įvardijo dažniau aukštesnes pajamas gaunantys respondentai (63,6% prieš 0%). Panaši tendencija matyti vertinant užimtumo, profesinio ugdymo ar laikinos globos paslaugų prieinamumą. Nors mažesnes pajamas turintys respondentai 2022 m. rečiau nurodė paslaugų trūkumą, tai nebūtinai rodo objektyvų situacijos pagerėjimą. Galimai jų

lūkesčiai ar žinojimas apie paslaugas išlieka prastesnis. Toks rezultatas atskleidžia socialinės nelygybės įtaką ne tik paslaugų prieinamumui, bet ir jų suvokimui.

Tyrimo duomenys rodo reikšmingus skirtumus tarp respondentų, prižiūrinčių vaikus ir suaugusius. 2016 m. sveikatos priežiūros paslaugų trūkumą dažniau įvardijo vaikus slaugantys asmenys (59,4% prieš 34,8%). 2022 m. šią problemą buvo labiau linkę nurodyti slaugantys suaugusius (38% prieš 9,4%). Panaši tendencija pastebėta dėl ugdymo paslaugų trūkumo. 2016m. jų stoką akcentavo 65% globojančių vaikus, o 2022 m. – tik 10%. Odontologo paslaugų trūkumas 2022 m. ženkliai padidėjo tarp vaikus slaugančių respondentų (100% prieš 0%). Užimtumo ir individualizuotų paslaugų poreikis labiausiai buvo jaučiamas 2016 m. tarp vaikų globėjų (atitinkamai 77,8% prieš 31% ir 75% prieš 9,3%), tačiau vėlesniais metais jis mažėjo, o tarp slaugančių suaugusius išliko santykinai stabilus.

Rezultatų analizė atskleidė tam tikras tendencijas, priklausančias nuo prižiūrimo asmens negalios tipo ir sunkumo. 2019 m. užimtumo paslaugų stygių dažniau įvardijo slaugantys artimuosius su lengvesne negalia (73,5% prieš 37%). 2022 m. situacija pasikeitė – šią problemą labiau akcentavo tie, kurie rūpinasi sunkią negalią turinčiais asmenimis (63,0% prieš 26,5%). Kitas Lietuvoje atliktas tyrimas atskleidė, kad dažniausia paslaugų neprieinamumo kliūtimi yra sunki negalios forma (2). Panaši kaitos dinamika matyti ir slaugant neurologinę negalią turinčius artimuosius. 2016 m. šios grupės respondentai dažnai nurodė užimtumo bei individualizuotų paslaugų trūkumą. 2022 m. šių paslaugų poreikis ženkliai sumažėjo. 2016 ir 2022 m. savarankiško gyvenimo namų trūkumą įvardijo tik 7,1% respondentų, prižiūrinčių asmenis su intelekto negalia, o 2019 m. šis skaičius šoktelėjo net iki 85,7%. Tuo tarpu tarp šių respondentų 2016 iki 2022 metų nuosekliai mažėjo kineziterapeuto paslaugų stoką nurodančiųjų dalis. Tai gali rodyti pagerėjusią konkrečių sveikatos priežiūros paslaugų prieigą.

5.2. Artimųjų nuomonė apie tai, kokių paslaugų trūksta jiems patiems.

Šio baigiamojo darbo tyrimo rezultatai parodė, kad paslaugų prieinamumo trūkumai skyrėsi priklausomai nuo įvairių socialinių ir demografinių veiksnių. Per 2016-2022 m. laikotarpį pastebimos tiek teigiamos, tiek neigiamos tendencijos, susijusios su paslaugų stoka įvairiose respondentų grupėse.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad identifikuotų trūkumų prieinamumas kito priklausomai nuo respondentų gyvenamosios vietos. 2016 m. socialinės paramos stoką dažniau patyrė kaime gyvenantys respondentai (59,5% prieš 36,7%). 2022 m. ši problema tapo aktualesnė miesto gyventojams (24,1%), kai tuo tarpu kaime šis rodiklis sumažėjo iki 8,1%. Panaši tendencija

matoma ir transporto paslaugų prieinamumo srityje. 2016 m. trūkumą dažniausiai akcentavo kaimo gyventojai (69,2% prieš 25%), o 2022 m. tokia problema liko tarp mieste gyvenančių respondentų (50% prieš 0%). Lietuvoje atliktas tyrimas atskleidė, kad kaime gyvenantys asmenys dažniau patiria sunkumų dėl didelio atstumo ir nepritaikytos fizinės aplinkos (2). Rezultatai rodo, kad paslaugų pasiskirstymas tarp mieste ir kaime gyvenančių respondentų išlieka netolygus, o jų prieinamumas ne visuomet tolygiai gerėja.

Pagalbos globojant, laikino atokvėpio ir socialinės paramos paslaugų trūkumą pradžioje dažniau įvardijo mažas pajamas gaunantys respondentai, tačiau laikui bėgant ši tendencija keitėsi. 2016 m. visų trijų paslaugų stoka buvo labiau juntama tarp mažesnių pajamų grupės (atitinkamai 50%, 55,8% ir 51,7%). 2022 m. šie rodikliai sumažėjo iki 16,7%, 13,5% ir 8,6%. Didesnes pajamas gaunantys asmenys vis dažniau nurodė šių paslaugų trūkumą – ypač pagalbos globojant neįgalųjį ir laikino atokvėpio srityse (2022 m. atitinkamai 37,4% ir 37,6%). Tai gali reikšti ne tiek objektyvų paslaugų prieinamumo pagerėjimą tarp mažesnes pajamas turinčių respondentų, kiek galimą jų mažesnę informuotumą ar mažesnius lūkesčius, o tarp didesnes pajamas gaunančių – augantį jautrumą paslaugų kokybei ir prieinamumui.

Tyrimo duomenys parodė, kad pagalbos globojant neįgalųjį, socialinės paramos ir informacijos prieinamumas skyrėsi priklausomai nuo to, ar buvo slaugomi vaikai, ar suaugusieji. 2016 m. visų šių paslaugų trūkumą dažniau akcentavo vaikus slaugantys respondentai: pagalbos globojant trūko 60%, socialinės paramos – net 77,8%, informacijos 100% tiriamųjų. 2022 m. situacija šioje grupėje ženkliai pagerėjo. Nei vienas iš vaikų globėjų nenurodė informacijos ar socialinės paramos trūkumo, o pagalbos globojant neįgalųjį stoką įvardijo tik 10%. Tuo tarpu suaugusius slaugantys respondentai nuosekliai dažniau patirdavo šių paslaugų stygių. 2022 m. šie rodikliai vis dar išliko reikšmingi – pagalbos globojant neįgalųjį trūkumą įvardijo 33%, socialinės paramos – 21,9%, informacijos – 22,2%. Šie duomenys rodo, kad nors paslaugų prieinamumas globojantiems vaikus ženkliai pagerėjo, suaugusius slaugantys asmenys vis dar susiduria su esminiais sistemos trūkumais.

Analizuojant medicininių paslaugų prieinamumą pagal užimtumo ir prižiūrимо asmens lyties aspektus, matyti svyruojančias tendencijas. 2016 m. dažniau šią problemą įvardijo dirbantys respondentai (66,7% prieš 25%). 2019 m. medicininių paslaugų stoką nurodė 62,5% nedirbančiųjų. 2022 m. abi grupės rečiau minėjo šią problemą, tačiau ji išliko didesnė tarp dirbančiųjų (33,3% prieš 12,5%). Vertinant pagal slaugomo asmens lytį, 2016 m. paslaugų stoka ypač ryški tarp vyrų (72,7% prieš 20%). 2019 m. tendencija pasikeitė – trūkumą dažniau minėjo slaugantys moteris (60%), o 2022 m. rodikliai supanašėjo tarp abiejų grupių. Rezultatai galimai rodo, kad paslaugų prieinamumas nėra tolygus ir kinta priklausomai nuo globos aplinkybių bei slaugomo asmens poreikių.

Tyrimo rezultatai parodė, kad socialinės paramos trūkumo patirtis laikui bėgant kito priklausomai nuo respondentų amžiaus, jų ryšio su neįgaliuoju bei negalios tipo ir sunkumo. 2016 m. šią problemą dažniau įvardijo jaunesni tiriamieji, 2019 m. – didesnę trūkumą nurodė vyresni respondentai, o 2022 m. – rodikliai sumažėjo abiejose grupėse. Analizuojant pagal giminystės ryšius su neįgaliuoju, socialinės paramos trūkumas visais metais dažniau buvo jaučiamas tarp tėvų. Pagal negalios sunkumą, 2019 m. paramos stoka dažniau skundėsi tie, kurie slaugė lengvesnę negalią turinčius asmenis, tačiau 2022 m. šis skirtumas išnyko ir problema tapo aktualesnė tarp globojančių sunkią negalią turinčius artimuosius. Slaugant intelekto ar kitų tipų negalias turinčius asmenis, socialinės paramos trūkumo patirtis mažėjo, ypač po 2019 m. Tai rodo, galimą paslaugų plėtrą šiose srityse.

5.3. Artimųjų lūkesčiai, susiję su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.

Šio baigiamojo darbo tyrimo rezultatai atskleidė mažėjančias institucinės globos pertvarkos teigiamų lūkesčių tendencijas tarp įvairių socialinių ir demografinių grupių.

2016 m. dauguma mažas pajamas gaunančių respondentų tikėjosi teigiamų pokyčių (59,5% prieš 34,6%). Iki 2022 m. šis rodiklis sumažėjo beveik septynis kartus – iki 9,5%. Didesnes pajamas gaunančių lūkesčiai taip pat mažėjo, bet nuosaikiau (nuo 34,6% iki 26,3%). Ženklus pokytis stebimas ir tarp vaikų bei suaugusiųjų globėjų. Jei 2016 m. net 73% vaikus prižiūrinčių respondentų tikėjosi pagerėjimo, tai 2022 m. šis lūkestis visiškai išnyko. Slaugančių suaugusius lūkesčiai taip pat tapo mažiau optimistiški (nuo 43,4% iki 22,9%).

2016 m. 100% vaikų globėjų tikėjosi pozityvaus visuomenės požiūrio į neįgalų asmenį ir jo šeimą, tačiau vėlesniais metais šis lūkestis visiškai išnyko. Kokybiškų paslaugų tikėjimasis tarp slaugančių asmenis su neurologinė negalia sparčiai mažėjo – nuo 85,7% 2016 m. iki visiško nebuvimo 2022 m. Šie rezultatai rodo augantį nusivylimą ir mažėjantį pasitikėjimą sistema.

5.4. Artimųjų baimės, susijusios su Lietuvoje vykstančia institucinės globos pertvarka.

Šio baigiamojo darbo tyrimo rezultatai rodo, kad baimės, susijusios su institucinės globos pertvarka, pastebimai kito per pastaruosius šešerius metus, priklausomai nuo amžiaus ir išsilavinimo lygio.

Remiantis šio tyrimo surinktais duomenimis, galima teigti, kad baimės susijusios su institucinės globos pertvarka, išlieka aktualios. Viena iš ryškiausių tendencijų – paslaugų trūkumo

baimė, kuri 2016 ir 2022 m. buvo aukštesnė tarp vyresnio amžiaus respondentų (atitinkamai 37,5% prieš 14,3% ir 50% prieš 14,3%). Tačiau 2019 m. ji itin išryškėjo tarp jaunesnių tiriamųjų (71,4% prieš 12,5%). Tyrimo rezultatai gali rodyti, kad vyresnio amžiaus žmonėms saugumo jausmas dėl paslaugų prieinamumo išlieka labai pažeidžiamas.

Neįgaliųjų saugumo neužtikrinimo baimė taip pat pasižymi kintamumu. 2016 m. ją dažniau įvardijo aukštesnį išsilavinimą turintys respondentai (100% prieš 44,4%). 2022 metais neįgaliųjų saugumo neužtikrinimo baimė nebuvo įvardyta nei vieno respondento. Tai gali būti susiję tiek su pagerėjusia situacija, tiek su išaugusiu nežinojimu ar nuovargiu nuolat besikeičiančioje sistemoje.

Informacijos trūkumo baimė 2019 m. dažniausiai buvo įvardijama tarp respondentų, kurie globoja artimuosius su lengvesne negalia (100%). Tuo tarpu 2022 metais tiriamieji, kurie globoja asmenis su sunkia negalia, vienareikšmiškai nurodė informacijos stoką kaip svarbų nerimo šaltinį (taip pat 100%). Tai leidžia daryti prielaidą, kad informacijos trūkumas nėra susijęs vien su negalios pobūdžiu, bet labiau atspindi bendrą sisteminių informacinių neapibrėžtumą, kuris keičiasi laikui bėgant ir skirtingų poreikių turinčių asmenų grupėse.

5.5. Tyrimo ribotumai

Atliekant tyrimą naudotos anketos su atviro tipo klausimais, kurie leido giliau suprasti respondentų asmeninį požiūrį, tačiau kartu apsunkino duomenų apibendrinimą, interpretavimą ir palyginamumą dėl atsakymų įvairovės, subjektyvumo bei skirtingo detalumo. Be to, nors bendrai tyrime dalyvavo pakankamai didelis asmenų, gyvenančių su psichosocialinę negalią turinčiais žmonėmis, skaičius, dėl nedidelio atsakomumo į atvirus klausimus susidarė sąlyginai mažos imtys, kurios riboja rezultatų reprezentatyvumą ir gauti rezultatai galimai neatspindi visos su psichikos ar elgesio sutrikimų turinčiais asmenimis gyvenančių artimųjų populiacijos nuomonės.

6. IŠVADOS

1. Daugumos su psichikos ar elgesio nulemtą negalią turinčiais žmonėmis gyvenančių artimųjų nuomone, neįgaliesiems trūksta sveikatos priežiūros, užimtumo, individualizuotų ir transporto paslaugų. Vykdam pertvarkos procesą per 6 metų laikotarpį stebėtas šių paslaugų poreikio sumažėjimas tarp kaimo gyventojų, mažesnes pajamas, žemesnį išsilavinimą turinčių ir vaikus globojančių respondentų. Paslaugų trūkumas padidėjo tarp suaugusių ir su sunkią negalią asmenis globojančių tiriamųjų, o išliko panašus tarp didesnes pajamas turinčių artimųjų.
2. Psichikos ar elgesio sutrikimų nulemtą negalią turinčių asmenų artimieji dažniausiai nurodė socialinės paramos, pagalbos globojant neįgalųjį bei medicininių paslaugų trūkumą. Tyrimo metu, per 6 metų laikotarpį, buvo fiksuojamas paslaugų poreikio sumažėjimas tarp jaunesnių, kaime gyvenančių, mažesnes pajamas turinčių ir dirbančių respondentų, taip pat tarp kitų šeimos narių, artimųjų, globojančių vaikus, turinčius lengvesnę ar intelekto negalią. Paslaugų trūkumas išliko panašus tarp tėvų, vyresnių, mieste gyvenančių, didesnes pajamas turinčių respondentų, globojančių suaugusių ir sunkią negalią turinčius asmenis.
3. Teigiami lūkesčiai, susiję su institucinės globos pertvarka mažėjo tarp mažas pajamas turinčių respondentų, globojančių vaikus ar neurologinę negalią turinčius asmenis, tuo tarpu išliko panašūs tarp didesnes pajamas turinčių ir suaugusių prižiūrinčių artimųjų.
4. Dažniausios baimės, kylančios dėl institucinės globos pertvarkos, apima paslaugų trūkumą, nepakankamą informacijos sklaidą ir neužtikrintą neįgaliųjų saugumą. Per 6 metus šių baimių paplitimas mažėjo tarp žemesnį ir aukštesnį išsilavinimą turinčių respondentų bei globojančių asmenis su lengvesne negalia, tačiau padidėjo tarp vyresnių tiriamųjų ir prižiūrinčių asmenis su sunkia negalia.

7. REKOMENDACIJOS

1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomenduotina stiprinti informacijos sklaidą apie institucinės globos pertvarką, kad ji būtų suprantama ir pasiekiamą visiems, nepriklausomai nuo socialinės padėties. Taip pat rekomenduotina plėtoti socialinės paramos sistemas, kurios būtų lankstesnės ir geriau pritaikytos vyresniems ir mieste gyvenantiems asmenims. Užtikrinti lygiavertį užimtumo paslaugų prieinamumą visiems žmonėms, ypač didesnę dėmesį skirti sunkią negalią turintiems ir suaugusiems neįgaliesiems.
2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai rekomenduotina užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą visiems žmonėms, nepriklausomai nuo to, ar jie turi negalią, ar ne. Didesnę dėmesį rekomenduotina skirti suaugusiems neįgaliesiems.
3. Savivaldybių visuomenės sveikatos biurams rekomenduotina atsižvelgti į šio baigiamojo darbo rezultatus vykdant sveikatos stiprinimo intervencijas.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Institucinės globos pertvarka. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/institucines-globos-pertvarka/>
2. Sprudzanaitė, Ausma; Livšic, Aleksandra; Austys, Donatas. Kliūčių, trukdančių psichosocialinę negalią turinčių asmenų socialiniam įsitraukimui, tyrimas. Sveikatos mokslai. 2024; 34 (2): 16–22.
3. Burke MM, Heller T. Disparities in Unmet Service Needs Among Adults with Intellectual and Other Developmental Disabilities. *J Appl Res Intellect Disabil*. 2017;30(5):898–910.
4. Raišienė AG, Gardziulevičienė L. Availability of social services for families with disabled children in the context of the welfare state. *Soc Tyrim*. 2021 Aug 12;44(2):34–48.
5. Baranowski M, Cameranesi ,Margherita, Mignone ,Javier, McCombe ,Lindsay, Kostal ,Kayla, Heschuk ,Jenna, et al. Families’ perspectives on the process of community transitions of individuals with severe intellectual and developmental disabilities. *J Intellect Dev Disabil*. 2024 Jan 2;49(1):57–66.
6. Jones JL, Gallus KL. Understanding Deinstitutionalization: What Families Value and Desire in the Transition to Community Living. *Res Pract Pers Sev Disabil*. 2016 Jun 1;41(2):116–31.
7. Henning-Smith CE, Gonzales G, Shippee TP. Barriers to Timely Medical Care for Older Adults by Disability Status and Household Composition. *J Disabil Policy Stud*. 2016 Sep 1;27(2):116–27.
8. Nicholson L, Cooper SA. Access to healthcare services by people with intellectual disabilities: A rural-urban comparison. *J Intellect Disabil*. 2011 Jun 1;15(2):115–30.
9. Vergunst R, Swartz L, Hem KG, Eide AH, Mannan H, MacLachlan M, et al. Access to health care for persons with disabilities in rural South Africa. *BMC Health Serv Res*. 2017 Nov 17;17(1):741.
10. de Jonge M, Boutjdir M, El-Korchi T, Torres H, Karpur A, Shih A, et al. Urban and rural differences in needs, service use and satisfaction among caregivers of autistic children in Morocco. *Autism*. 2024 Jan;28(1):107–22.
11. Herrero R, Díaz A, Zueco J. The Burden and Psychological Distress of Family Caregivers of Individuals with Autism Spectrum Disorder: A Gender Approach. *J Clin Med*. 2024 May 13;13(10):2861.
12. Vadivelan K, Sekar P, Sruthi SS, Gopichandran V. Burden of caregivers of children with cerebral palsy: an intersectional analysis of gender, poverty, stigma, and public policy. *BMC Public Health*. 2020 May 8;20(1):645.
13. Singh A. Sociodemographic Predictors of Care Burden and Psychological Distress in Schizophrenia. *Ann Indian Psychiatry*. 2024 Jun;8(2):104.
14. Pavarini SCI, Bregola AG, Luchesi BM, de Oliveira NA, Ottaviani AC. Sociodemographic, clinical, and psychosocial factors associated with burden in older caregivers: a cross-sectional study. *Dement Neuropsychol*. 2023;17:e20220030.

15. Bouldin ED, Shaull L, Andresen EM, Edwards VJ, McGuire LC. Financial and Health Barriers and Caregiving-Related Difficulties among Rural and Urban Caregivers. *J Rural Health Off J Am Rural Health Assoc Natl Rural Health Care Assoc.* 2018 Jun;34(3):263–74.
16. Шек ОС, Пиетила И. The Views of Family Caregivers on the Deinstitutionalisation of Psychiatric Care in Russia. *J Soc Policy Stud.* 2017 Apr 2;15(1):143–56.
17. Labrum T, Solomon P. Safety Fears Held by Caregivers about Relatives with Psychiatric Disorders. *Health Soc Work.* 2018 Aug 1;43(3):165–74.

PRIEDAI

7 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Kokios pagalbos/paslaugų trūksta Jūsų neįgaliam artimajam?“.

Požymis	Identifikuoti trūkumai	2016 m.		2019 m.		2022 m.		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Sveikatos priežiūros paslaugos	19	32,8	22	37,9	17	29,3	0,075
Aukštesnysis ar aukštasis		33	49,3	14	20,9	20	29,9	
Pagrindinis ar vidurinis	Užimtumas	18	46,2	16	41,0	5	12,8	0,091
Aukštesnysis ar aukštasis		22	32,8	24	35,8	21	31,3	
Pagrindinis ar vidurinis	Laikinos globos paslaugos	31	66,0	12	25,5	4	8,5	0,065
Aukštesnysis ar aukštasis		30	52,6	12	21,1	15	26,3	
Pagrindinis ar vidurinis	Ugdymo paslaugos	15	50,0	8	26,7	7	23,3	0,527
Aukštesnysis ar aukštasis		16	37,2	13	30,2	14	32,6	
Pagrindinis ar vidurinis	Individualizuotos paslaugos	6	30,0	11	55,0	3	15,0	0,154
Aukštesnysis ar aukštasis		4	12,5	16	50,0	12	37,5	
Pagrindinis ar vidurinis	Transporto paslaugos	8	50,0	5	31,3	3	18,8	0,631
Aukštesnysis ar aukštasis		8	57,1	2	14,3	4	28,6	
Pagrindinis ar vidurinis	Lėšos	22	75,9	5	17,2	2	6,9	0,222
Aukštesnysis ar aukštasis		9	50,0	6	33,3	3	16,7	
Pagrindinis ar vidurinis	Savarankiško gyvenimo namai	3	27,3	7	63,6	1	9,1	0,832
Aukštesnysis ar aukštasis		5	38,5	7	53,8	1	7,7	
Pagrindinis ar vidurinis	Socialinis gyvenimas	6	37,5	7	43,8	3	18,8	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis		7	35,0	10	50,0	3	15,0	
Užimtumas								
Dirbantys	Sveikatos priežiūros paslaugos	28	36,8	21	27,6	27	35,5	0,151
Nedirbantys		25	50,0	15	30,0	10	20,0	
Dirbantys	Užimtumas	23	33,8	28	41,2	17	25,0	0,501
Nedirbantys		17	56,3	12	25,0	9	18,8	
Dirbantys	Laikinos globos paslaugos	33	54,1	15	24,6	13	21,3	0,578
Nedirbantys		27	62,8	10	23,3	6	14,0	
Dirbantys	Ugdymo paslaugos	19	37,3	16	31,4	16	31,4	0,446
Nedirbantys		13	48,1	9	33,3	5	18,5	

Dirbantys	Individualizuotos	5	14,7	20	58,8	9	26,5	0,463
Nedirbantys	paslaugos	5	27,8	8	44,4	5	27,8	
Dirbantys	Transporto paslaugos	6	40,0	5	33,3	4	26,7	0,399
Nedirbantys		10	66,7	2	13,3	3	20,0	
Dirbantys	Lėšos	14	60,9	6	26,1	3	13,0	0,742
Nedirbantys		17	70,8	5	20,8	2	8,3	
Dirbantys	Savarankiško	5	35,7	7	50,0	2	14,3	0,701
Nedirbantys	gyvenimo namai	3	33,3	6	66,7	0	0,0	
Dirbantys	Socialinis gyvenimas	8	42,1	7	36,8	4	21,1	0,494
Nedirbantys		5	29,4	10	58,8	2	11,8	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Sveikatos priežiūros	17	34,0	14	28,0	19	38,0	0,104
Nepilnas etatas	paslaugos	31	52,5	15	25,4	13	22,0	
Pilnas etatas	Užimtumas	15	28,8	22	42,3	15	28,8	0,259
Nepilnas etatas		17	44,7	14	36,8	7	18,4	
Pilnas etatas	Laikinos globos	18	52,9	6	17,6	10	29,4	0,215
Nepilnas etatas	paslaugos	30	56,6	15	28,3	8	15,1	
Pilnas etatas	Ugdymo paslaugos	13	34,2	10	26,3	15	39,5	0,049
Nepilnas etatas		15	48,4	12	38,7	4	12,9	
Pilnas etatas	Individualizuotos	5	21,7	13	56,5	5	21,7	0,620
Nepilnas etatas	paslaugos	3	12,5	13	54,2	8	33,3	
Pilnas etatas	Transporto paslaugos	4	40,0	3	30,0	3	30,0	0,275
Nepilnas etatas		9	69,2	3	23,1	1	7,7	
Pilnas etatas	Lėšos	9	52,9	6	35,3	2	11,8	0,337
Nepilnas etatas		22	73,3	5	16,7	3	10,0	
Pilnas etatas	Savarankiško	4	40,0	5	50,0	1	10,0	0,055
Nepilnas etatas	gyvenimo namai	0	0,0	7	100,0	0	0,0	
Pilnas etatas	Socialinis gyvenimas	3	30,0	5	50,0	2	20,0	0,682
Nepilnas etatas		9	47,4	7	36,8	3	15,8	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Sveikatos priežiūros	23	57,5	10	25,0	7	17,5	0,027
> 300 eur/mėn.	paslaugos	23	31,9	25	34,7	24	33,3	
≤ 300 eur/mėn.	Užimtumas	17	54,8	13	41,9	1	3,2	0,008
> 300 eur/mėn.		21	33,3	23	36,5	19	30,2	

≤ 300 eur/mėn.	Laikinos globos	30	71,4	11	26,2	1	2,4	0,001
> 300 eur/mėn.	paslaugos	23	43,4	14	26,4	16	30,2	
≤ 300 eur/mėn.	Ugdymo paslaugos	14	50,0	11	39,3	3	10,7	0,063
> 300 eur/mėn.		13	33,3	12	30,8	14	35,9	
≤ 300 eur/mėn.	Individualizuotos	3	25,0	7	58,3	2	16,7	0,733
> 300 eur/mėn.	paslaugos	7	20,6	17	50,0	10	29,4	
≤ 300 eur/mėn.	Transporto paslaugos	11	84,6	1	7,7	1	7,7	0,021
> 300 eur/mėn.		3	30,0	4	40,0	3	30,0	
≤ 300 eur/mėn.	Lėšos	16	69,6	7	30,4	0	0,0	0,057
> 300 eur/mėn.		9	52,9	4	23,5	4	23,5	
≤ 300 eur/mėn.	Savarankiško	4	36,4	7	63,6	0	0,0	1,000
> 300 eur/mėn.	gyvenimo namai	4	36,4	7	63,6	0	0,0	
≤ 300 eur/mėn.	Socialinis gyvenimas	7	46,7	7	46,7	1	6,7	0,454
> 300 eur/mėn.		5	29,4	8	47,1	4	23,5	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Sveikatos priežiūros	33	42,9	22	28,6	22	28,6	0,839
Neturi sutuoktinio	paslaugos	18	37,5	15	31,3	15	31,3	
Turi sutuoktinį	Užimtumas	19	36,5	18	34,6	15	28,8	0,545
Neturi sutuoktinio		20	37,0	23	42,6	11	20,4	
Turi sutuoktinį	Laikinos globos	34	58,6	13	22,4	11	19,0	0,883
Neturi sutuoktinio	paslaugos	25	55,6	12	26,7	8	17,8	
Turi sutuoktinį	Ugdymo paslaugos	18	45,0	11	27,5	11	27,5	0,741
Neturi sutuoktinio		14	37,8	13	35,1	10	27,0	
Turi sutuoktinį	Individualizuotos	7	24,1	14	48,3	8	27,6	0,702
Neturi sutuoktinio	paslaugos	3	13,0	13	56,5	7	30,4	
Turi sutuoktinį	Transporto paslaugos	11	55,0	5	25,0	4	20,0	0,883
Neturi sutuoktinio		5	50,0	2	20,0	3	30,0	
Turi sutuoktinį	Lėšos	18	66,7	7	25,9	2	7,4	0,813
Neturi sutuoktinio		13	65,0	4	20,0	3	15,0	
Turi sutuoktinį	Savarankiško	6	35,3	10	58,8	1	5,9	0,640
Neturi sutuoktinio	gyvenimo namai	1	16,7	4	66,7	1	16,7	
Turi sutuoktinį	Socialinis gyvenimas	9	56,3	4	25,0	3	18,8	0,032
Neturi sutuoktinio		3	16,7	12	66,7	3	16,7	
Giminystės ryšys								

Tėvai	Sveikatos priežiūros	43	39,8	31	28,7	34	31,5	0,651
Kiti artimieji	paslaugos	9	47,4	6	31,6	4	21,1	
Tėvai	Užimtumas	36	39,1	34	37,0	22	23,9	0,437
Kiti artimieji		3	21,4	7	50,0	4	28,6	
Tėvai	Laikinos globos	49	55,1	22	24,7	18	20,2	0,607
Kiti artimieji	paslaugos	9	69,2	3	23,1	1	7,7	
Tėvai	Ugdymo paslaugos	26	38,8	21	31,3	20	29,9	0,417
Kiti artimieji		6	54,5	4	36,4	1	9,1	
Tėvai	Individualizuotos	8	17,0	25	53,2	14	29,8	0,716
Kiti artimieji	paslaugos	2	33,3	3	50,0	1	16,7	
Tėvai	Transporto paslaugos	12	46,2	7	26,9	7	26,9	0,144
Kiti artimieji		4	100,0	0	0,0	0	0,0	
Tėvai	Lėšos	19	63,3	6	20,0	5	16,7	0,226
Kiti artimieji		10	66,7	5	33,3	0	0,0	
Tėvai	Savarankiško	8	40,0	10	50,0	2	10,0	0,349
Kiti artimieji	gyvenimo namai	0	0,0	4	100,0	0	0,0	
Tėvai	Socialinis gyvenimas	10	34,5	13	44,8	6	20,7	0,632
Kiti artimieji		3	42,9	4	57,1	0	0,0	

26 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines charakteristikas ir laikotarpius atsakant į klausimą „Ar Jums kyla kokių nors baimių dėl šio perėjimo nuo institucinių prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų? Jei taip, tai kokių?“.

Požymis	Baimės	2016 metai		2019 metai		2022 metai		p reikšmė
		n	Proc.	n	Proc.	n	Proc.	
Išsilavinimas								
Pagrindinis ar vidurinis	Visuomenės neigiamas požiūris	5	83,3	1	16,7	0	0,0	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis		4	80,0	1	20,0	0	0,0	
Pagrindinis ar vidurinis	Paslaugų trūkumas	1	20,0	3	60,0	1	20,0	0,445
Aukštesnysis ar aukštasis		6	33,3	4	22,2	8	44,4	
Pagrindinis ar vidurinis	Paslaugų kokybės trūkumas	3	60,0	2	40,0	0	0,0	0,503
Aukštesnysis ar aukštasis		5	31,3	10	62,5	1	6,3	

Pagrindinis ar vidurinis	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	2	100,0	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis	pokyčiai	0	0,0	1	20,0	4	80,0	
Pagrindinis ar vidurinis	Informacijos	0	0,0	2	66,7	1	33,3	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis	trūkumas	1	20,0	2	40,0	2	40,0	
Pagrindinis ar vidurinis	Neįgaliųjų	0	0,0	2	25,0	6	75,0	1,000
Aukštesnysis ar aukštasis	socialinė izoliacija	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
Pagrindinis ar vidurinis	Neužtikrintas	4	44,4	5	55,6	0	0,0	0,044
Aukštesnysis ar aukštasis	neįgaliųjų saugumas	6	100,0	0	0,0	0	0,0	
Užimtumas								
Dirbantys	Visuomenės	5	83,3	1	16,7	0	0,0	1,000
Nedirbantys	neigiamas požiūris	4	80,0	1	20,0	0	0,0	
Dirbantys	Paslaugų	7	43,8	4	25,0	5	31,3	0,118
Nedirbantys	trūkumas	0	0,0	3	42,9	4	57,1	
Dirbantys	Paslaugų	4	26,7	10	66,7	1	6,7	0,287
Nedirbantys	kokybės trūkumas	4	66,7	2	33,3	0	0,0	
Dirbantys	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	3	100,0	1,000
Nedirbantys	pokyčiai	0	0,0	1	25,0	3	75,0	
Dirbantys	Informacijos	1	20,0	2	40,0	2	40,0	1,000
Nedirbantys	trūkumas	0	0,0	2	66,7	1	33,3	
Dirbantys	Neįgaliųjų	0	0,0	0	0,0	3	100,0	1,000
Nedirbantys	socialinė izoliacija	0	0,0	1	25,0	3	75,0	
Dirbantys	Neužtikrintas	7	70,0	3	30,0	0	0,0	0,644
Nedirbantys	neįgaliųjų saugumas	4	57,1	3	42,9	0	0,0	
Darbo krūvis								
Pilnas etatas	Visuomenės	4	100,0	0	0,0	0	0,0	0,467
Nepilnas etatas	neigiamas požiūris	4	66,7	2	33,3	0	0,0	

Pilnas etatas	Paslaugų	2	20,0	3	30,0	5	50,0	0,646
Nepilnas etatas	trūkumas	4	36,4	4	36,4	3	27,3	
Pilnas etatas	Paslaugų	2	20,0	7	70,0	1	10,0	0,789
Nepilnas etatas	kokybės trūkumas	3	37,5	5	62,5	0	0,0	
Pilnas etatas	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1,000
Nepilnas etatas	pokyčiai	0	0,0	1	20,0	4	80,0	
Pilnas etatas	Informacijos	1	20,0	2	40,0	2	40,0	0,619
Nepilnas etatas	trūkumas	0	0,0	2	100,0	0	0,0	
Pilnas etatas	Neįgaliųjų	0	0,0	0	0,0	3	100,0	1,000
Nepilnas etatas	socialinė izoliacija	0	0,0	1	25,0	3	75,0	
Pilnas etatas	Neužtikrintas	2	66,7	1	33,3	0	0,0	1,000
Nepilnas etatas	neįgaliųjų saugumas	6	66,7	3	33,3	0	0,0	
Pajamos								
≤ 300 eur/mėn.	Visuomenės	3	75,0	1	25,0	0	0,0	1,000
> 300 eur/mėn.	neigiamas požiūris	4	100,0	0	0,0	0	0,0	
≤ 300 eur/mėn.	Paslaugų	2	33,3	2	33,3	2	33,3	1,000
> 300 eur/mėn.	trūkumas	5	31,3	5	31,3	6	37,5	
≤ 300 eur/mėn.	Paslaugų	4	50,0	4	50,0	0	0,0	0,782
> 300 eur/mėn.	kokybės trūkumas	4	30,8	8	61,5	1	7,7	
≤ 300 eur/mėn.	Finansiniai	0	0,0	1	100,0	0	0,0	0,167
> 300 eur/mėn.	pokyčiai	0	0,0	0	0,0	5	100,0	
≤ 300 eur/mėn.	Informacijos	0	0,0	2	66,7	1	33,3	1,000
> 300 eur/mėn.	trūkumas	1	20,0	2	40,0	2	40,0	
≤ 300 eur/mėn.	Neįgaliųjų	0	0,0	0	0,0	2	100,0	1,000
> 300 eur/mėn.	socialinė izoliacija	0	0,0	0	0,0	3	100,0	

≤ 300 eur/mėn.	Neužtikrintas	5	55,6	4	44,4	0	0,0	0,633
> 300 eur/mėn.	neįgaliųjų saugumas	5	71,4	2	28,6	0	0,0	
Šeimyninė padėtis								
Turi sutuoktinį	Visuomenės	7	87,5	1	12,5	0	0,0	0,491
Neturi sutuoktinio	neigiamas požiūris	2	66,7	1	33,3	0	0,0	
Turi sutuoktinį	Paslaugų	4	25,0	5	31,3	7	43,8	1,000
Neturi sutuoktinio	trūkumas	2	33,3	2	33,3	2	33,3	
Turi sutuoktinį	Paslaugų	5	35,7	9	64,3	0	0,0	0,390
Neturi sutuoktinio	kokybės trūkumas	2	33,3	3	50,0	1	16,7	
Turi sutuoktinį	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	5	100,0	0,286
Neturi sutuoktinio	pokyčiai	0	0,0	1	50,0	1	50,0	
Turi sutuoktinį	Informacijos	0	0,0	1	25,0	3	75,0	0,143
Neturi sutuoktinio	trūkumas	1	25,0	3	75,0	0	0,0	
Turi sutuoktinį	Neįgaliųjų	0	0,0	0	0,0	5	100,0	0,286
Neturi sutuoktinio	socialinė izoliacija	0	0,0	1	50,0	1	50,0	
Turi sutuoktinį	Neužtikrintas	8	80,0	2	20,0	0	0,0	0,162
Neturi sutuoktinio	neįgaliųjų saugumas	3	42,9	4	57,1	0	0,0	
Giminystės ryšys								
Tėvai	Visuomenės	9	81,8	2	18,3	0	0,0	1,000
Kiti artimieji	neigiamas požiūris	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
Tėvai	Paslaugų	7	33,3	5	23,8	9	42,9	0,166
Kiti artimieji	trūkumas	0	0,0	2	100,0	0	0,0	
Tėvai	Paslaugų	7	35,0	12	60,0	1	5,0	0,429
Kiti artimieji	kokybės trūkumas	1	100,0	0	0,0	0	0,0	

Tėvai	Finansiniai	0	0,0	0	0,0	5	100,0	0,286
Kiti artimieji	pokyčiai	0	0,0	1	50,0	1	50,0	
Tėvai	Informacijos	1	20,0	1	20,0	3	60,0	0,143
Kiti artimieji	trūkumas	0	0,0	3	100,0	0	0,0	
Tėvai	Neįgaliųjų	0	0,0	1	14,3	6	85,7	1,000
Kiti artimieji	socialinė izoliacija	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
Tėvai	Neužtikrintas	7	53,8	6	46,2	0	0,0	0,237
Kiti artimieji	neįgaliųjų saugumas	4	100,0	0	0,0	0	0,0	